

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Да фіналу
II Нацыянальнай
тэатральнай
прэміі
засталося
шэсць
спектакляў
і два дні

КАНВЕРТЫ АДКРЫЮЦЬ У ПАНЯДЗЕЛАК...

С. 6

КАНЦЭПЦЫЯ ПАРАДОКСУ

С. 8—9

САКРЭТЫ І СТРАТЭГІ

ПОШУКУ БРЭНДАЎ ДЛЯ РЭГІЁНАЎ

С. 10—13

ЯКОЙ ДАРОГАЙ ІДЗЯЦЕ, ТАВАРЫШЫ?

С. 3—5

КІНАФЕСТИВАЛЬ — ГЭТА... УРОКІ "ЛІСТАПАДА-2012"

С. 7

Узнагароды — прафесіяналам

Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 500 ад 8 лістапада 2012 года дзяржаўнымі ўзнагародамі краіны і ганаровымі званнямі ўшанавана вялікая група прафесіяналаў розных сфер. Сярод іх — работнікі культуры і дзеячы мастацтваў. Пра гэта паведамліла Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Згодна з дакументам, ордэнам Францыска Скарыны ўзнагароджаны загадчык кафедры тэорыі літаратуры БДУ Вячаслаў Рагойша.

Медалём "За працоўныя заслугі" адзначаны супрацоўнікі Белдзяржфілармоніі: дырэктар — мастацкі кіраўнік Беларускага паэтычнага тэатра аднаго акцёра "Зніч" Галіна Дзягілева, артыст размоўна-

га жанру філармоніі для дзяцей і юнацтва Мікалай Казінін, артыст Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя І.Жыновіча Віктар Пляшвіч, начальнік канцэртна-гастрольнага аддзела Белдзяржфілармоніі Галіна Румянцава.

Медаль Францыска Скарыны атрымалі салістка філарманічнага вакальнага ансамбля "Камерата" Вольга Вараб'ёва, артысты-вакалісты Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь "Ансамбль "Сябры" Сяргей Герасімаў і Вольга Яромленка. Ётай жа ўзнагароды ўдасцеены вядучыя майстры сцэны Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургі Андрэй Дабравольскі і Людміла Сідаркевіч, а таксама першы намеснік старшыні "Беларускага саюза мастакоў" Рыгор Стічка.

Ганаровае званне "Народны артыст Беларусі" прысвоена мастацкаму кіраўні-

ку фальклорнай групы "Купалінка" Белдзяржфілармоніі Алене Цяльковай, "Народны мастак Беларусі" — члену БСМ, жывапісцу Анатолю Баранюўскаму.

Званнем "Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь" уганараваны вядучы майстар сцэны Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра Аляксандр Шароў, "Заслужаны дзеячы культуры Рэспублікі Беларусь" — начальнік упраўлення культуры Мінаблвыканкама Анатолю Акушэвіч, а таксама першы намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета краіны Уладзімір Рылатка.

Загадчык кафедры музычнай педагогікі, гісторыі і тэорыі выканальніцкага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Вадзім Яканюк узнагароджаны званнем "Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь".

рэстаўрацыйных работ у Навагрудскім, Крэўскім і Ружанскім замках. На першы аб'ект плануецца выдаткаваць 10 мільярдэў беларускіх рублёў, на астатнія два — па 5.

У рамках рабочай паездкі міністра на Навагрудчыну праводзілася нарада па вызначэнні месца ў Навагрудку для помніка вялікаму князю літоўскаму, першаму ў беларускай гісторыі каралю Міндоўгу. Мяркуюцца, што на наступным тыдні будзе вылучаны эскізы праекта помніка.

Міністэрствам культуры таксама ініцыявана стварэнне і ўстаноўка ў Рызе памятнай дошкі народнаму паэту Янку Купалу. Дошка выканана беларускім скульптарам Паўлам Вайніцікам. Да канца бягучага года яна размесціцца на будынку беларускай школы ў Рызе, якая носіць імя паэта.

За апошнія гады быў рэалізаваны шэраг праектаў па ўшанаванні памяці дзеячаў гісторыі і культуры Беларусі за мяжой. Сярод найбольш значных — стварэнне помніка Уладзіміру Караткевічу ў Кіеве і памятнай дошкі Францішка Багушэвічу ў Вільнюсе. Ажыццяўляецца праца па стварэнні помнікаў Уладзіміру Мулявіну ў Екацярынбургу і Сімяону Полацкаму ў Маскве.

туманам". Яшчэ і таму, што "вады" (у сэнсе — неабавязковых нумароў для "разбулення" праграмы) у ім не будзе.

А салістамі выступаць ужо добра знаёмыя па ранейшых выступленнях электрагтарысты гэтага аркестра Улад Мазуркевіч і Ягор Дзыгун. Спяваць з калектывам запрошаны не толькі героі "Урагана" — тэлеведучы Георгій Калдун і пераможца тэлепраекта "Акадэмія талентаў", малады джазавы саліст Яўген Ступіца, — але і ўладальнік Гран-пры сёлета Міжнароднага конкурсу "Славянскага базару ў Віцебску" Бобан Майсоўскі з Македоніі.

искусства", акадэмік пецяярбургскай Акадэміі мастацтва, першы прэзідэнт Латвійскай акадэміі мастацтваў, заснавальнік школы латышкага пейзажнага жывапісу — Вільгельм Карліс Пурвіт (Пурвіціс) для латыша быў тым, як для беларуса — В.Бялыніцкі-Біруля і В.Цвірка, для рускага — І.Левітан.

Палатно "Вясна" — адна з характэрных работ перыяду росквіту таленту мастака, у якой ярка выяўлена асабліваць пластычнай манеры майстра — спалучэнне "чыстага" плёнэрызму з стылізацыяй ліній і жывапісных мас у духу мадэрна. Карціну характарызуе вытанчанасць колеравых спалучэнняў і высокае майстэрства ў перадачы нюансаў настрою і стану вясны...

ці твораў — ці ж гэта жартачкі: амаль 200 работ мастакоў — выхадцаў з Беларусі, у тым ліку і шагалаўскіх рарытэтаў! Увесь спектр мастацкіх стыляў, кірункаў, густаў, жанраў жывапісу ды графікі, аб'яднаных адзінай аўрай Парыжскай школы і віртуальным паветрам Беларусі, можна ўбачыць як бы адным поглядам — і тады становіцца больш-менш зразумела, якая наша спадчына, невядомае нам амаль на працягу сто гадоў, раптам адкрыла свае скарбы!

Абедзве выстаўкі будуць працаваць яшчэ амаль два з паловай месяцы, і той, хто яшчэ іх не бачыў, атрымае асалоду і шмат новых эстэтычных уражанняў.

Барыс КРЭПАК

Конкурс на помнік Танку

Як вядома, у ліпені бягучага года Міністэрствам культуры краіны быў абвешчаны конкурс на лепшы праект скульптурнага бюста народнага паэта Беларусі Максіма Танка для горада Мядзела.

Журы, разгледзеўшы прадстаўлення эскізы і беручы пад увагу выдатны ўклад паэта ў беларускую літаратуру, выказала прапанову стварыць не проста бюст, а помнік Максіму Танку. Такое рашэнне журы Міністэрства культуры падтрымаў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка.

Такім чынам, арганізатарамі новага конкурсу на эскізы праекта помніка Максіму Танку з'яўляюцца Мі-

ністэрства культуры нашай краіны і Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў.

Мэтай конкурсу з'яўляецца стварэнне выразнага вобраза выдатнага паэта і грамадскага дзеяча ХХ стагоддзя Максіма Танка, 100-годдзе з дня нараджэння якога сёлета святкуе краіна. Да ўдзелу ў конкурсе запрашаюцца ўсе прафесійныя скульптары, і, зразумела, помнік павінен быць вытрыманы ў лепшых традыцыях сусветнага і нацыянальнага манументальнага мастацтва.

Пераможца атрымае права на стварэнне помніка. Да 21 снежня 2012 г. уключна заяўкі падаюцца на адрас: г. Мінск, пр. Пераможцаў, 11, каб. 316.

Падрабязнасці ўмоў конкурсу і форма заяўкі размешчаны на сайце Міністэрства культуры <http://kultura.gov.by/>

У харэаграфію — "хорам"

21 лістапада ў Віцебску распачнецца юбілейны, XXV Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі. Ён з'яўра прадстаўнікоў 15 краін свету: Вялікабрытаніі, Германіі, Італіі, Кіпра, Кітая, Літвы, Нарвегіі, Польшчы, Расіі, Украіны, Францыі, Швейцарыі, Эстоніі, Японіі і, вядома, Беларусі.

Сёлета гэты буйны форум ахопіць не толькі сам Віцебск і, як ужо бывала некалькі разоў, нашу сталіцу, але і Бабруйск, Гродна, Маладзечна, дзе таксама пройдуць выступленні сусветна знакамітых замежных калектываў. Дый у эпіцэнтры фестывалю святочнымі падзеямі будуць ахоплены практычна ўсе лепшыя сцэны: не толькі Канцэртная зала "Віцебск", але і абласная філармонія, Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа.

Н.Б.

Папулярнасць не залежыць ад надвор'я

Ажыятажны попыт на дзівосы Нясвіжа вымушае дырэкцыю Нацыянальнага гісторыка-культурнага запаведніка дбаць пра новыя тэхнічныя сродкі абслугоўвання наведвальнікаў. Для гэтага ў бліжэйшы час маюць набыць 150 аўдыёгіды для правядзення экскурсій. Каштаваць яны будуць 800 мільёнаў беларускіх рублёў — гэта частка грошай ад агульнай сумы ў 8 мільярдэў, які Нясвіжскі палацава-паркавы комплекс сёлета зарабіў на турыстычнай дзейнасці.

А наведала палац у бягучым годзе ўжо 302 тысячы гасцей. Плынь наведвальнікаў не зменшылася і ў восені халады. На думку дырэктара Нацыянальнага запаведніка Сяргея Клімава, папулярнасць сведчыць пра высокі ўзровень рэстаўрацыі і музейфікацыі. Той жа думкі прытрымліваюцца і замежныя прафесіяналы рэстаўрацыйнай ды музейнай справы: палякі, літоўцы, расіяне. Па словах намесніка начальніка ўпраўлення ўстановаў культуры і народ-

най творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Святланы Гаўрылавай, заробленія Нясвіжскім запаведнікам грошы могуць быць скарыстаны на заахвочванне супрацоўнікаў, на паліпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы, на закупку экспанатаў. Але каб набыць апошнія, Нацыянальнаму гісторыка-культурнаму запаведніку трэба мець дазвол экспертнай рады, якая разглядае заяўкі дырэкцыі. Закупка ж абсталявання прадугледжвае тэндар.

Уваходныя білеты і экскурсіі — не адзіная крыніца прыбытку. Развіваецца турыстычная інфраструктура запаведніка. Тут ёсць кавярня, рэстаран, гасцініца, сувенірныя крамы. Не так даўно з'явілася магчымасць аб'ехаць на мікрааўтобусе іншыя рэзідэнцыі Радзівілаў на тэрыторыі раёна. Ёсць ідэі наконт гастронамічнага турызму. Праўда, пры ўсім гэтым мала які турыст затрымаецца ў Нясвіжскім запаведніку больш чым на адзін дзень. Турызму аднаго дня аддаюць перавагу і прагматычныя траператары. Каб змяніць гэтую завяздэнку, патрэбна зрабіць шмат чаго і ў Нясвіжы, і ў ваколіцах, датычна інфраструктуры.

Ахалтэкінцы ў цырку

21 лістапада ў Беларускім дзяржаўным цырку распачынаюцца гастролі артыстаў з Туркменістана — групы джыгітаў "Галкынш". Праграма мае назву "Унікальны конны цырк".

Дамоўленасць пра гастролі была дасягнута пад час пасяджэння Міжрадавай камісіі па эканамічным супрацоўніцтве.

Коні Ахалтэкінскай пароды, на якіх выступаюць артысты, лічацца нацыяналь-

ным сімвалам Туркменістана. Выява ахалтэкінца нават змешчана на Дзяржаўным гербе краіны.

У прэс-службе Белдзяржцырка нам паведамлілі, што ў наступным годзе гастролі ў Туркменістан ладзяць у адказ беларускія цыркачы. Кіраўніцтва нашай установы імкнецца захаваць, а дзе трэба — аднавіць кантакты, якія існавалі ў савецкі час. Цяпер беларусы выступаюць у маскоўскім Цырку Юрыя Нікуліна — у міжнароднай праграме, дзе сабраны цыркачы постсавецкіх краін нашы артысты таксама выступаюць у Францыі, Італіі, Малайзіі, Японіі.

Любча — Навагрудак

14 лістапада на Навагрудчыне прайшла нарада па пытаннях рэстаўрацыі замка ў Любчы.

У ёй прымалі ўдзел міністр культуры краіны Павел Латушка, супрацоўнікі Міністэрства культуры, прадстаўнікі мясцовай улады.

Абмяркоўваліся перспектывы выкарыстання аб'екта і правядзення работ па рэстаўрацыі ды аднаўленні надбрамнай

і кутнай вежаў замка. У адпаведнасці з Дзяржаўнай праграмай "Замкі Беларусі" ў наступным годзе работы ў замку будуць фінансавана з рэспубліканскага бюджэту. На дадзены ж момант рэстаўрацыя ідзе за кошт сродкаў дабрачыннага фонду "Любчанскі замак". Таксама значную лепту ў гэтую справу ўносіць "Прыорбанк".

На наступны год Міністэрства культуры вылучае як прыярытэт актывізацыю

Манументальныя праекты

Па ініцыятыве Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Пасольства Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы да канца бягучага года ў Вільнюсе будзе ўстаноўлена памятная дошка Якубу Коласу, а таксама адноўлена памятная дошка Янку Купалу.

Як паведамлілі "К" у Міністэрстве, ініцыятыва беларускага боку была падтрымана ўладамі Вільнюса пад час правядзення ў верасні 2012 г. Дзён культуры Беларусі ў Літве.

Беларускія скульптары завяршылі выраб згаданых памятных дошак.

Памятная дошка Якубу Коласу створана народным мастаком Іванам Міско і беларускім архітэктарам Андрэем Жылінскім. У Вільнюсе дошка зойме пачэснае месца на будынку па вуліцы Піліма, 26, дзе ў 1907 годзе жыві і працаваў паэт.

Памятная дошка Янку Купалу створана маладымі беларускімі скульптарамі Сяргеем Аганавым і Вольгай Нячай. Размесціцца яна па вуліцы Вільняўс, 14, дзе ў 1914 — 1915 гадах знаходзілася рэдакцыя "Нашай Нівы", рэдактарам якой з'яўляўся паэт.

"Дым..." пасля "Урагану"

Прэзідэнцкі аркестр Беларусі на чале з Віктарам Бабарыкіным працягвае адзначаць сваё 10-годдзе знакавымі канцэртнымі праграмамі. Акурат сёння ў Палацы Рэспублікі малады, але ўжо добра вядомы ў свеце калектыв прадставіць чарговую — "Дым над вадой", якая і стане фінальным акордам святкаванняў.

У тым, што "дыму без агню не бывае", можна не сумнявацца. Ужо ранейшая рок-праграма аркестра, названая "Ураган" і таксама прысвечаная юбілею, утрымлівала сапраўдны запал энергетыкі, пільмым страхляў і феерверк бліскучых сола. Так што новая праграма "паводле" твораў класікаў рока, уключаючы легендарны гурт "Deer Purple", адна з кампазіцый якога і дала назву канцэрта, абяцае запомніцца не толькі сцэнічным "дымам-

Чарговая "сольная"

У Нацыянальным мастацкім музеі працягваецца рэалізацыя цудоўнага праекта пад назвай "Выстаўка адной карціны".

Нагадаем чытачам "К", што за мінулыя гады тут ужо былі паказаны карціны рускіх мастакоў І.Айвазоўскага і П.Якаўлева, беларускіх — В.Волкава, У.Стальмашонка, М.Данчыга, У.Тоўсціка, І.Давідовіча, Б.Казакова, Л.Шчамялёва, венецыянца Парыса Бардонэ, літоўца А.Варнаса.

І вось зараз у НММ прадстаўлена вы-

стаўка "Краявід Латвіі — знак нацыянальнай ідэнтычнасці. Вільгельм Пурвіціс. "Вясна" з калекцыі Латвійскага Нацыянальнага мастацкага музея (Рыга). Яна арганізавана гэтай установай, пры ўдзеле і падтрымцы Пасольства Латвійскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь, і Нацыянальным мастацкім музеем Беларусі. Вернісаж прымеркаваны да Дня абвешчання Латвійскай Рэспублікі (Дзень Незалежнасці Латвіі).

Выдатны жывапісец 1-й паловы ХХ ст., вучань А.Куінды, бліскі сябра К.Стаброўскага і М.Рэрыха, член аб'яднання "Мир

Першыя пяць тысяч

Прайшло больш за паўтара месяца, як у Нацыянальным мастацкім музеі адкрылася цудоўная выстаўка "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі", і там жа, зусім нядаўна, — выстаўка "Марк Шагал: жыццё і каханне".

Пра гэтыя экспазіцыі "К" пісала падрабязна. Але вось што хацелася яшчэ сказаць: па-ранейшаму, як і ў "вернісажных" дні, выстаўкі прыцягваюць увагу беларусаў ды

гасцей сталіцы. На сённяшні дзень абедзве экспазіцыі наведалі больш за пяць тысяч чалавек — лічба для такога тэрміну вельмі сур'езная. Днямі я зноў зайшоў у музей. Па "парыжскіх" залах першага паверха хадзіла паўсотні людзей: як з мастакоўскага племені, так і студэнты, вучні школ ды вучылішчаў, "простыя" цікаўныя гледачы, для якіх, уласна, і робяцца выстаўкі. А вось і дзеці з бацькамі, што мяне вельмі парадавала.

Мне падаецца, гэтая музейная восень стане для культурнага жыцця Мінска памятнай вясной. І не толькі па колькасці і якас-

Увага! Акцыя!

Не замест, а — разам!

Дадатковыя асобнікі "Культуры" і "Мастацтва" выпішуць спонсары лепшым і заслужаным работнікам культуры!

Шаноўныя чытачы — кіраўнікі прадпрыемстваў, уладальнікі кампаній, прыватныя прадпрыемальнікі! Усе, хто цікавіцца пытаннямі развіцця беларускай культуры і мастацтва, айчыннай гісторыі, лёсам архітэктурных помнікаў і слаўтасцей Бацькаўшчыны!

Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" прапануе вам правесці сумесную дабрачынную акцыю ў рамках падпісной кампаніі на 1-е паўгоддзе 2013 года.

У кожным раёне краіны ёсць людзі са шматгадовым стажам працы ў сферы культуры, ветэраны вайны і працы, маладыя творцы і народныя майстры, якія актыўна цікавяцца пытаннямі культуры ды мастацтва, але не маюць магчымасці выпісаць нашы выданні.

Дапамагчы можаце вы, паважаныя мецэнаты і спонсары! Прапануем вам падпісаць на некалькі асобнікаў газеты "Культура" і часопіса "Мастацтва" ганаровых людзей свайго раёна, горада, вёскі ў дадатак да асноўных лічбаў падпіскі. Абяцаем, ваш учынак не застанецца па-за ўвагай і факт падтрымкі атрымае ўвасабленне на старонках выданняў.

Газета "Культура" і часопіс "Мастацтва" — якасныя іміджавыя выданні, унікальныя для сучаснай медыяпрасторы Рэспублікі Беларусь, якія асвятляюць пытанні культурнага жыцця ў нашай краіне і за яе межамі, найважнейшыя моманты развіцця сацыякультурнай сферы ў дзяржаве, прынамсі, у рэгіёнах. Публікацыі газеты і часопіса заўсёды вылучаюцца высокім прафесійным узроўнем, маюць вагу і ў грамадстве наогул, і сярод работнікаў галіны.

Кошт індывідуальнай месячнай падпіскі на газету "Культура" на 1-е паўгоддзе 2013 года — 20 000 рублёў, на часопіс "Мастацтва" — 25 000 рублёў.

Пашыраем кола сяброў разам! Дарэчы, не забудзьцеся выпісаць "Культуру" і для сваёй арганізацыі, і для сябе асабіста, каб быць у рэчышчы апошніх тэндэнцый, у тым ліку і кірункаў спонсарскай падтрымкі сферы.

**НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
НА ПЕРШАЕ ПАЎГОДДЗЕ
2013 ГОДА!**
Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.

Міністэрства — Газета — Чытач

Паведамляем, што ў адпаведнасці з пунктам 1 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 4 жніўня 2009 г. № 407 "Аб некаторых пытаннях абмену дакументаў, што пацвярджаюць права грамадзян на льготы" абмен пасведчанняў удзельніка ліквідацыі вынікаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС на пасведчанні пацярпелага ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, іншых радыяцыйных аварыяў праводзіцца па 31 снежня 2012 г.

31 студзеня 2013 г. пасведчанні ўдзельніка ліквідацыі вынікаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС і пацярпелага ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС будуць

неспраўдныя і для прадстаўлення льгот, згодна з Законам Рэспублікі Беларусь "Аб сацыяльнай абароне грамадзян, што пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, іншых радыяцыйных аварыяў", **неабходна будзе прадстаўляць пасведчанне пацярпелага ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, іншых радыяцыйных аварыяў.**

Падрэзаныя інфармацыя аб парадку правядзення абмену размешчана на сайце Дэпартамента па ліквідацыі вынікаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС МНС Рэспублікі Беларусь у раздзеле "Абмен пасведчанняў".

Аб'ява*

Дворец Рэспублікі

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей в Президентский оркестр Рэспублікі Беларусь:

артист эстрадно-симфонического оркестра:

- валторна — 1 чел.;
- фагот — 1 чел.;
- электрогитара — 1 чел.;
- саксофон — 2 чел.,
- ударные инструменты (на время отпуска по уходу за ребенком) — 1 чел.

Срок подачи заявок и документов — до 10 декабря 2012 года,

по адресу: 220030, г. Минск, Октябрьская пл., д. 1.

К заявлению прилагать документы, предусмотренные Инструкцией о порядке проведения конкурса, утвержденной Министерством культуры Рэспублікі Беларусь от 22.01.2009 № 3;

Для резюме:

факс: 229-91-84; e-mail: dirork@yandex.ru.

Дополнительная информация — по телефонам: 229-90-50, 229-90-08, 229-90-04.

Культурная спадчына савецкага перыяду на сённяшні дзень прадстаўлена на Беларусі надзвычай шырока: ад выбітных твораў архітэктуры і мастацтва, якімі ганарыўся б кожны горад і кожны музей, да "тыпавых узораў" — шараговых сведкаў сваёй эпохі. Ці магчыма знайсці ім пачэснае месца ў сучасным свеце? Патрэба абмеркавання гэтай тэмы наспела сама сабой.

У "круглым stole" прынялі ўдзел рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, старшыня Рэспубліканскага экспертнага савета па манументальным і манументальна-дэкаратыўным мастацтве Міхаіл БАРАЗНА, скульптар і мастацтвазнаўца Павел ВАЙНІЦКІ, мастак Артур КЛІНАЎ, народны мастак Беларусі Іван МІСКО, вядучы спецыяліст упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Уладзіслаў РУТА, а таксама журналісты "К" Пётр ВАСІЛЕЎСКІ і Ілья СВІРЫН.

На гэтую сустрэчу былі свядома запрошаны творцы і мастацтвазнаўцы як мінімум трох розных пакаленняў, ці не кожны з якіх вядомы сваім крэда і паслядоўным нонканфармізмам у яго адстойванні. Тым не менш, жадання скінуць "састарэлага ідала" з пастамента — ды так, каб у друз! — не выявіў ніводзін удзельнік нашай гутаркі. І гэта дазваляе зразумець: сутнасць праблемы — не ў супярэчнасцях паміж культурнымі генерацыямі, а ў вечнай барацьбе паміж культурай увогуле ды яе банальнай адсутнасцю.

УТЫЛІЗАЦЫЯ АЛЬБО

"Круглы стол" "К"

РЭБРЭНДЫНГ?

Ізноў жа пра "Парк савецкага перыяду"

Ілья СВІРЫН: — Складаецца ўражанне, нібыта многія нашы сучаснікі яшчэ не да канца вызначыліся з тым, як ставіцца да савецкай культурнай спадчыны: як да нічога не вартых рудыментаў незваротна прамінулай эпохі або як да адметнага пласта беларускай культуры, што ўяўляе аб'ектыўную каштоўнасць і аказаўся здатны перажыць свой час ды ідэалагічны кантэкст. Як падаецца, менавіта ў гэтай агульнай нявызначанасці і хаваецца большасць канкрэтных праблем...

Міхаіл БАРАЗНА: — Шпацыруючы па праспекце Незалежнасці, я ніколі не думаю пра сусветную рэвалюцыю або будаўніцтва камунізму, ды і асяроддзе мне такіх думак не навязвае. Я проста гляджу навокал — і кожны раз атрымліваю асалоду ад цудоўнай архітэктуры. Сацыялагічнае апытанне на гэты конт мне праводзіць не даводзілася, але больш чым перакананы, што абсалютная большасць мінчан ды турыстаў успрымае згаданы гарадскі ансамбль менавіта такім чынам.

Уладзіслаў РУТА: — Даўно заўважана такая тэндэнцыя: новае пакаленне адпрэчвае досвед сваіх бацькоў, а вось ужо іх дзеці ставяцца да набыткаў дзядоў куды больш спагадліва. Тое ж самае, я назіраю, і датычна савецкай культуры. Яшчэ адносна нядаўна ансамбль цэнтральнага праспекта Мінска многія грэбліва таўравалі словамі "таталітарны стыль". А вось моладзь, якая не паспела апрагнуць пянерскія гальштукі ды камсамольскія значкі, глядзіць на гэты шыкоўны помнік горадабудаўніцтва ўжо нібыта адсланёна — і сапраўды атрымлівае асалоду ад яго архітэктуры.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Так, менавіта часавая дыстанцыя (пакуль яшчэ невялікая) перашкаджае нам абстрагавацца ад грузу ідэалагічнай барацьбы і успрымаць помнікі савецкай культуры як творы мастацтва, а менавіта імі яны, несумненна, і з'яўляюцца. Таму асабліва балюча глядзець, як чарговы "змагар з ідэямі" лупіць малатком (няхай сабе, і фігуральным) па гранітным носе безбароннага ідала. Лічу, гэта проста варварства!

Артур Клінаў: Было б цікава стварыць у межах Горада Сонца своеасаблівы Музей сацыялістычнага рэалізму. Чаму б тыя творы мастацтва, якія сёння проста гінуць, бо нікому не патрэбныя, не сабраць у адным месцы? Гэта будзе выдатны бізнес-праект! І такая ідэя зусім нядаўна агучвалася на старонках "К". Гэта павінен быць інтэрактыўны музей. Ён бы цудоўна дапаўняў прастору мінскага цэнтра — скажам, тыя ж дворыкі. Увогуле, лічу, што Горад Сонца павінен займаць адмысловы статус — своеасаблівага культурнага запаведніка.

Міхаіл БАРАЗНА: — Самае страшнае, што адбываецца ў такіх выпадках, — калі агулам абвінавачваюць стыль або метады. Гэта тое ж самае, што асудзіць, скажам, тэматычны жывапіс — на падставе яго асобных узораў. Калі мастак учыніў злачынства, ён нясе за яго персанальную адказнасць як грамадзянін. А садзіць на лаву падсудных мастацкі стыль — поўнае глупства!

Уладзіслаў РУТА: — Характэрны прыклад — той жа праспект Незалежнасці. Гэта выдатная прафесійная архітэктура, якая цалкам адпавядае класічным канонам Паладыё. Больш

за тое: яна надзвычай цікавая для даследчыкаў! Не ведаю ніводнага іншага архітэктурнага стылю, які меў бы такі кароткі адрэзак жыцця: фактычна, усяго сем гадоў, бо потым не выкарыстоўваўся! І за гэты смешны для гісторыі час ён паспеў не толькі сфарміравацца, але і зведаць сапраўдны росквіт. Гэта стыль народа-Пераможцы, ён перадае тыя эмоцыі, якія панавалі ў паваенным грамадстве.

Артур Клінаў: Было б цікава стварыць у межах Горада Сонца своеасаблівы Музей сацыялістычнага рэалізму. Чаму б тыя творы мастацтва, якія сёння проста гінуць, бо нікому не патрэбныя, не сабраць у адным месцы? Гэта будзе выдатны бізнес-праект! І такая ідэя зусім нядаўна агучвалася на старонках "К". Гэта павінен быць інтэрактыўны музей. Ён бы цудоўна дапаўняў прастору мінскага цэнтра — скажам, тыя ж дворыкі. Увогуле, лічу, што Горад Сонца павінен займаць адмысловы статус — своеасаблівага культурнага запаведніка.

Артур КЛІНАЎ: — Эпоха сацыялістычнага рамантызму вельмі хутка скончылася — сацыялістычным рэалізмам і зманганнем з архітэктурнымі прамернасцямі.

Міхаіл БАРАЗНА: — Больш за тое: за гэты кароткі перыяд, па сутнасці, быў створаны сталічны вобраз Мінска! Мы ж ведаем, што яшчэ адносна нядаўна тут быў невялічкі губернска гарадок, пазабудлены характэрных сталічных рыс ды ўласцівай ім эстэтыкі. І вось, стараннямі таленавітых архітэктараў Мінск амаль вокамгненна ператварыўся ў паўнаватарскую сталіцу.

(Заканчэнне на стар. 4 — 5.)

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 4 — 5.)

Пётр ВАСІЛЕЎСКИ: — Так званы сталінскі ампір на першы погляд падаецца нейкім універсальным стылем той пары, распаўсюджаным на ўсёй савецкай прасторы. Але калі быць больш уважлівым ды ўглядацца ў дэталі, нельга не заўважыць, што ён паўсюль меў выразныя нацыянальныя рысы. У Мінску гэта пераважна класіцызм, ва Украіне — барока, у Прыбалтыцы ён меў цягу да готыкі, а ў Сярэдняй Азіі дык і ўвогуле — "караван-сарай". Адпаведна, нават тыя з'явы культуры, якія "імпартаваліся" ў Беларусь звонку, настолькі добра прыжыліся на нашай глебе, што далі спецыфічны плён.

Міхаіл БАРАЗНА: — Згодны. Тым больш, праспект Незалежнасці і сапраўды выгадна вылучаецца сярод іншых узораў стылю, часам празмерна пампезных, як, напрык-

часны "падыход" да ўспрыняцця гэтага помніка горадабудаўніцтва. І з лёгкай рукі мастак цэнтр Мінска сёння часцяком называюць Горадам Сонца. Амаль гатовы брэнд! Падкрэсліваюць раз: гэта зрабіў менавіта мастак, а не спецыяліст па турызме альбо геаграфічным маркетынгу!

Артур КЛІНАЎ: — Горад Сонца — метафара, пад якой я разумею будаўніцтва ідэальнага горада для ідэальнага грамадства. Так, гэты горад будаваўся на тэрыторыі, не раўнуючы, усяго Савецкага Саюза, яго фрагменты можна знайсці нават у дробных мястэчках. Але нідзе больш ён не меў такой цішчаснасці, не ўвасобіўся ў такі маштабны ўрбаністычны ансамбль, як у Мінску. Сёння Горад Сонца выглядае як гіганцкі рамантычны помнік сусветнай ідэі камунізму — ідэі, што нарадзілася зусім не ў савецкія часы і, дарэчы, някепска карэлюе з еўра-

ца папраўдзе складана. І гэта — сур'ёзная небяспека для Горада Сонца. Без сумневу, ніводзін з яго будынкаў знесены не будзе: усе яны — пад аховай дзяржавы. Але калі побач пабудова хмарачос... Унікальнасць Мінска акурат у тым, што мы маем менавіта цэласны ўрбаністычны ансамбль. І гэтая ўтопія можа знікнуць, растварыцца пад наплывам няўмоўнай рэчаіснасці...

Пётр ВАСІЛЕЎСКИ: — На постсавецкай прасторы ўжо якое дзесяцігоддзе ідзе дыскусія: што рабіць з помнікамі манументальнага мастацтва былой эпохі?.. І варыянты, як мы ўсе ведаем, прапануюцца самыя розныя...

Іван МІСКО: — Знішчыць — прасцей за ўсё! Але з чым мы застанемся, маючы такі падыход? Бываючы ў Заходняй Еўропе, неаднойчы лавіў сябе на думцы: каму толькі ні стаяць помнікі на тамтэйшых вулі-

пра тое, што многія з увекавечаных там персаналій пакінулі па сабе не самую лепшую гістарычную памяць. Але сёння ўсе ўспрымаюць тыя скульптуры выключна як культурную з'яву.

Пётр ВАСІЛЕЎСКИ: — Між іншым, на Захадзе ўжо даўно прэвалюе менавіта такое стаўленне да тых жа помнікаў Леніну. Калі пасля распаду Варшаўскага блока ў Польшчы вырашылі дэмантаваць адзін з іх, было зроблена вельмі мудра: скульптуру не знішчылі, а выставілі на аукцыён. І дзе яна ў выніку апынулася? У Стакгольмскім музеі сучаснага мастацтва!

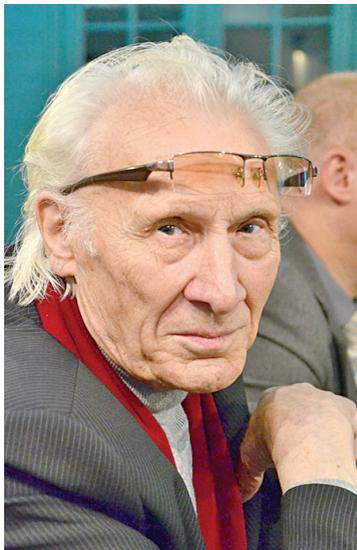
нікому не патрэбны?" — з болем у голасе выгукнуў ён. Для яго гэта была сапраўдная трагедыя...

Уладзіслаў РУГА: — Ёсць лацінская прымаўка: "Час — лепшы дарадца". Таму самае важнае — не прымаць паспешлівых ды незваротных рашэнняў. Патрэбна дзейнічаць, як лекар: калі ты не ведаеш, што трэба рабіць, дык старайся хаця б не нашкодзіць...

Іван МІСКО: — Пару гадоў таму, калі ў Маладзечне рыхтаваліся да рэспубліканскіх "Дажынак", узнікла ідэя перанесці помнік Леніну работы Азгура на іншае месца — можа, крыху менш "пачэснае", ды п'едэстал меўся стаць ніжэйшым. У звязку з гэтым, запрасалі мяне ў якасці старшыні абласнога Манументальнага савета, я пачаў рыхтаваць свае прапановы... Але тут дэпутаты-камуністы з райсавета рашуча

"Круглы стол"
"К"

УТЪЛІЗАЦЫЯ АЛЬБО

Іван Міско.

Міхаіл Барзна.

Уладзіслаў Руга.

Артур Клінаў.

Павел Вайніцкі.

лад, ВНГ у Маскве. Забудову цэнтра Мінска стваралі прафесіяналы, якія праявілі сябе яшчэ да вайны, у час "аскетычнага" канструктывізму, і гэта дазволіла ім унікнуць спакусы празмернасці — прыкладам, у дэкоры. Яны выдатна адчувалі саму прыроду архітэктуры і вызначаліся вышталёным густам.

Ілья СВІРЫН: — Мне даводзілася бачыць мноства буклетаў і прэзентацыйных фільмаў, прысвечаных Мінску, і ні ў адным з іх я не сустрэў нейкай асобнай часткі, прысвечанай праспекту Незалежнасці, хаця, як ні круці, гэта самы маштабны ды адметны архітэктурны помнік горада. Але ж ён ніяк не выкарыстоўваецца ў брэнд-дынгі сталеці. Мінск спрабуюць пазіцыянаваць праз што заўгодна, апрача ўласна праспекта — нібыта саромеючыся гэтай савецкай спадчыны.

Артур КЛІНАЎ: — Дзіўная справа! Бо зразумела, што гэты помнік сусветнага маштабу з'яўляецца самым пазнавальным аб'ектам Мінска, і менавіта ён здатны прывабіць у наш горад масавага турыста. Дык чаму ж пра яго нават не згадваюць?

Ілья СВІРЫН: — Дадзенае пытанне варта было б адрасаваць прадстаўніку Нацыянальнага агенцтва па турызме, але, на жаль, за "круглым сталом" я яго не бачу, хаця запрашэнне мы высылалі...

Артур Клінаў у свой час сфармуляваў прыгожы, канцэптualны і, галоўнае, універсальны ды

пэйскім мысленнем. Цяга да будаўніцтва ўтопіі была спрадвеку ўласціва чалавецтву. І таму я цалкам перакананы, што мінскі Горад Сонца выкліка немалую цікавасць замежных турыстаў.

Ілья СВІРЫН: — Здавалася б, такі горад, як Кракаў, не адчувае браку турыстычных адметнасцей. Тым не менш, ён актыўна раскручвае свой "Горад Сонца" — украінны раён Нова Гута. І турысты з-за межаў былога "сацлагера" ахвотна туды едуць...

Артур КЛІНАЎ: — Хаця гэтыя два ансамблі нават цяжка параўноўваць паводле іх мастацкай вартасці.

Ілья СВІРЫН: — І тым не менш, Нова Гута сёння куды больш вядомая і запатрабаваная сярод турыстаў.

Міхаіл БАРАЗНА: — Памятаю, у 1994 годзе ў Мінск прыежджаў вучань знакамітага амерыканскага архітэктара Луі Кана. Мы доўга шпацыравалі з ім па праспекце, і ён у захапленні казаў: вы пакуле яшчэ, мабыць, не ўсведамляеце ўсе выгоды гэтага архітэктурнага планавання. На тэрыторыі прасторных двароў можна стварыць выдатныя ўмовы і для дзяцей, і для моладзі, і для сталых людзей... У цэнтры такіх буйных гарадоў, як Парыж ды Лондан, пра гэта нават марыць не выпадае: настолькі шчыльна яны забудаваны!

Артур КЛІНАЎ: — Так, усе разумеюць, што зямля ў цэнтры горада дарагая, і супрацьстаяць "ушчыльненню" становіць-

цах! І ніхто іх не збіраецца зносіць. Бо ўсе разумеюць, што гэта — гісторыя краіны, а таксама і гісторыя яе культуры!

Павел ВАЙНІЦКІ: — Мне здаецца, неяк дзіўна атаясамліваць ідэі ды іх мастацкае адлюстраванне. І, тым больш, архінедарэчна змагацца з ідэямі, вандалізуючы, скажам, скульптуру, якая гэтыя ідэі "ўвасабляе".

Ілья СВІРЫН: — Калі рэч губляе сваё ўтылітарнае прызначэнне, яна альбо апынаецца на сметніку, альбо трапляе ў музей — не выключана, што з таго самага сметніка, які праз пэўны час стаў сапраўднай

Павел Вайніцкі: "Мне здаецца, неяк дзіўна атаясамліваць ідэі ды іх мастацкае адлюстраванне. І, тым больш, архінедарэчна змагацца з ідэямі, вандалізуючы, скажам, скульптуру, якая гэтыя ідэі "ўвасабляе".

здабычай для археолагаў. Тое ж самае, як падаецца, датычыцца і артэфактаў мінулых эпох: яны немінуча губляюць сваю сувязь з ідэяй — ды пры гэтым выяўляюць куды большую жывучасць. Калі хтосьці едзе за тысячы кіламетраў, каб убачыць егіпецкія піраміды, гэта зусім не значыць, што ён тым самым дэкларуе прыхільнасць да сучаснага ім грамадскага і сацыяльнага ладу, уключна з рабаўладальніцтвам.

Міхаіл БАРАЗНА: — Шпацыруючы па Рымскім форуме ды ўглядаючыся ў статуі колішніх валадароў антычнага свету, сучасны чалавек наўрад ці нават задумваецца

Іван МІСКО: — У нас на той час быў крыху іншы падыход да гэтых твораў манументальнага мастацтва. Гадоў мо дваццаць таму ў маёй майстэрні прагучаў тэлефонны званок. Тагачасны дэпутат Вярхоўнага Савета ўсур'ёз звярнуўся да мяне са сваёй задумай: адпілаваць галаву ад помніка Леніну ля Дома Урада і прыварыць на яе месца галаву... Машэрава.

Ілья СВІРЫН: Я чуў падобную гісторыю, але быў у пэўнены, што гэта — анекдот...

Іван МІСКО: — У тым і справа, што — не.

Пётр ВАСІЛЕЎСКИ: — А вось два бюсты работы Азгура зніклі літаральна за адну ноч — як і не было! Чакалася нейкая заходняя камісія, і каб яе не нерваваць, было прынята такое, чыста валюнтарысцкае, рашэнне. Яно спарадзіла зарэзлівы прыклад: калі ты лічыш, што твор манументальнага мастацтва табе перашкаджае альбо проста не падабаецца, дык можаш яго ўзяць ды прыбраць. Натуральна, калі маеш адпаведныя паўнамоцтвы.

Іван МІСКО: — Калі тыя ж бюсты Маркса і Энгельса адвезлі ў майстэрню аўтара, Заір Іскавіч мне патэлефанаваў. "Дык што, Азгур ужо

выказалі мне сваю пазіцыю: не ты гэты помнік ставіў — не табе яго і пераносіць! У выніку ён так і застаўся на сваім месцы..."

Ілья СВІРЫН: — Але, як падаецца, не ўсё так проста. Як вядома, помнікі Леніну ў нас былі ўстаноўлены, не раўнуючы, на гарадской плошчы паўсюль — нават у тых гарадах, назвы якіх сам "прататып", мабыць, ніколі і не чуў, не кажучы ўжо пра асабістыя повязі. "Мастацкая якасць" многіх такіх помнікаў, скажам мякка, даволі сумніўная. Таму сёння ў некаторых муніцыпальных улад з'яўляецца цалкам натуральнае, на маю думку, жаданне: трохі "пасунуць" Ільча, каб вызваліць месца для сваіх уласных герояў, лёс якіх непасрэдна звязаны з гэтым краем і якія былі незаслужана забыты на доўгія гады...

Павел ВАЙНІЦКІ: — Сапраўды, такое памкненне — цалкам натуральнае. Тым больш, на пачатку XXI стагоддзя беларускія творы манументальнага мастацтва аб'ектыўна павінны выконваць крыху іншую функцыю — усё ж мы цяпер жывём у незалежнай дзяржаве... Але што бачым на практыцы? Змена ідэалагічнага дыскурсу, на жаль, не прыводзіць да мастацкай эвалюцыі. Даводзіцца канстатаваць: паводле сваёй стылістыкі, творы манументальнага мастацтва ў пераважнай большасці падобны да сваіх папярэднікаў, выкананых згодна з канонамі сацыялістычнага рэалізму...

Пётр ВАСІЛЕЎСКИ: — Прынцыпова згодны! Як падаецца, адна з прычын захоўваць савецкую скульптуру — каб потым яе не паўтараць. Бо сёння мы і сапраўды бачым досыць парадаксальную сітуацыю. Усе постсавецкія краіны, нібыта, рашуча адпрэчылі сацрэалізм, ды і героі манументальных твораў істотна змяніліся. А вось ці змянілася сама стылістыка гэтых твораў? Хутчэй, не. І таму варта мець перад вачыма старыя ўзоры — ужо хаця б дзеля таго, каб гэты пласт культуры стаў фактам гісторыі культуры, а не яе сучаснасці. Каб мы маглі спакойна рухацца наперад...

Павел ВАЙНИЦКІ: — Змена гістарычных касцюмаў і атрыбутаў на натуралістычных бронзавых целах не вядзе да неадкладнага ператварэння герояў сацыялістычных у нацыянальных. Бо справа — не ў другародных дэталюх, не ў гіпертрафаным гістарызме, што рызыкуе абярнуцца кіткам. Пры адсутнасці

Іван МІСКО: — Я даўно выказаў ідэю стварыць своеасабліваю камісію, прааналізаваць стан тых жа помнікаў Леніну ва ўсёй краіне. Вядома, тыя з іх, што зроблены з нетрывалых матэрыялаў, нічога асаблівага з сябе не ўяўляюць, ды і захаваліся ў кепскім стане, можна прыгожа дэмантаваць. Але астатнія, лічу, варта пакінуць — як памяць, частку гісторыі...

Міхаіл БАРАЗНА: — Не хацеў бы браць на сябе права вызначаць: вось той помнік трэба знесці, а той — пакінуць. Гэтыя пытанні — зноў жа, прэрагатыва грамадства. І яно мае стаць сілай, здатнай зрабіць кваліфікаваную экспертызу. Зрэшты, ёсць жа ў нас арганізацыі, якія займаюцца справай аховы спадчыны, ёсць журналісты, якія адлюстроўваюць гэтую тэму. Яны павінны фарміраваць грамадскую думку. І тады валонтарыстыкі рашэнні ўжо не будуць прымацца.

Міхаіл БАРАЗНА: — Помнікі падзеям і героям Вялікай Айчыннай вайны вымагаюць асаблівай нашай увагі. Так, многія з іх — тыпавыя, і наўрад ці іх можна назваць шэдэўрамі. Ды, тым не менш, яны ўжо "ўжыліся" ў свой ландшафт, дзесцігоддзямі пакідаючы след у свядомасці і падсвядомасці мясцовых жыхароў. І вось, сёння іх часам дэмантуюць ды замяняюць на безгустоўныя мемарыяльныя знакі — пліты з зорачкамі, зробленыя на Камбінаце бытавых паслуг. І знаёмы некалькім пакаленням вобраз савецкага салдата паціху знікае. А нашы дзяды ды бацькі насілі да помніка яму кветкі на 9 Мая, ён быў цэнтральным месцам у паселішчы! І таму я супраць таго, каб ландшафты нашых вёсак, якія ўжо паспелі стаць гістарычнымі, змяняліся так радыкальна. Тым больш, сучасныя тэхналогіі дазваляюць абнавіць такія помнікі, прывесці іх у належны стан.

га рэалізму. Чаму б тыя творы мастацтва, якія сёння проста гінуць, бо нікому не патрэбныя, не сабраць у адным месцы? Паверце, гэта будзе выдатны бізнес-праект!

Ілья СВІРЫН: — Такая ідэя літаральна лунае ў паветры — зусім нядаўна мы ўжо агучвалі яе на старонках "К". Пытанне толькі ў тым, як яе ўвасобіць у жыццё.

Артур КЛІНАЎ: — Гэта павінен быць інтэрактыўны музей, які з дапамогай звышсучасных тэхналогій глыбока адлюстроўваў бы старадаўнюю ідэю, што спрадвеку з'яўлялася адной з альтэрнатыў філасофскай думкі чалавецтва. Ён бы цудоўна дапаўняў прастору мінскага цэнтра — скажам, тыя ж дворыкі. Увогуле, лічу, што Горад Сонца павінен займець адмысловы статус — своеасаблівага культурнага запаведніка.

Уладзіслаў РУТА: — Згадайма тую ж самую стаярку дамоў па праспекце Незалежнасці! Вядома, мы будзем і надалей прыкладаць нама-

Міхаіл БАРАЗНА: — Многія цікавыя творы савецкай пары — у тым ліку, выкананыя ў такіх складаных тэхніках, як сграфіта або энкаўстыка, — бяздумна знішчаюцца пад час капітальных рамонтаў...

Ілья СВІРЫН: — Прычым падазраю, што многія такія рэчы робяцца зусім "не па злой волі". Дырэктар той або іншай установы, які мае далёка не мастацкую адукацыю, не заўсёды ўсведамляе, ці з'яўляецца нечым вартым, скажам, аблупленая мазаіка, якая "дасталася" яму "ў спадчыну". А параіцца асабліва і няма з кім.

Міхаіл БАРАЗНА: — Менавіта таму, на маю думку, была б нялішняя своеасаблівае рэвізія падобных твораў манументальнага мастацтва ва ўсёй краіне. Можа, стварыць нейкую "лятучую групу"?

Іван МІСКО: — Цалкам падтрымліваю!

Уладзіслаў РУТА: — Было б выдатна прыцягнуць да гэтай справы творчыя аб'яднанні — той жа Саюз мастакоў.

Пётр ВАСІЛЕЎСКИ: — А ёсць і тыя дробязі, якія помнікам, нібыта, і не з'яўляюцца, але ж пры гэтым удала перадаюць каларыт сваёй эпохі. Прыкладам, у краме Непадалёк ад таго ж праспекта Незалежнасці ў камені быў выбіты асартымент тавару! Уяўляецца, у людзей некалі было ўражанне, што ў гэтым месцы і праз сто гадоў будзе прадавацца рыба або хлеб. Гэта ўнікальны помнік часу! І вось, новы ўладальнік яго знішчыў, каб павесіць сваю рэкламу... Таму, мне падаецца, трэба займацца выхаваннем грамадства — міліцыянера да кожнага не прыставіш...

Міхаіл БАРАЗНА: — І гэта сапраўды так. Павінны быць публікацыі па архітэктуры Мінска, уключна з яе малымі формамі. Я не так даўно пабываў у яе Екацярынбургу, дзе захавалася ці не найбольшая колькасць помнікаў канструктывізму. Колькі ў іх выданняў на гэты конт! І яны вельмі спрыяюць папулярызацыі самой спадчыны. Таму нам таксама трэба быць больш актыўнымі на гэтай ніве.

Іван МІСКО: — На маю думку, было б мэтазгодна выдаць каталог, які ўтрымліваў бы выявы самых розных твораў манументальнага мастацтва савецкай пары — ад шэдэўраў і да тыповой скульптуры. Важна падкрэсліць, што ўсе яны з'яўляюцца вартымі ўвагі культурнымі з'явамі.

Артур КЛІНАЎ: — Як мне падаецца, сёння Мінск стаіць перад выбарам свайго далейшага шляху развіцця на стагоддзі: ён можа стаць адным з самых адметных гарадоў Еўропы — альбо ператварыцца ў абязлічаны, стандартны горад. Без сумневу, аднаго рэцэпту вырашэння ўсіх згаданых намі праблем няма. Сярод магчымых шляхоў — стварэнне спецыяльнай грамадскай арганізацыі, якая вяла б маніторынг ды асветніцкую дзейнасць...

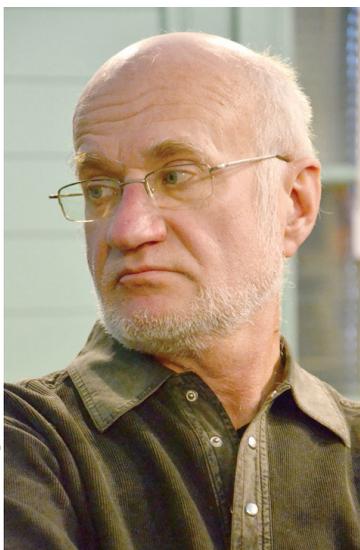
Міхаіл БАРАЗНА: — Калі такая структура будзе працаваць у суладдзі з тым жа Манументальным саветам, вынікі не прымусяць сябе чакаць. Думаю, зацікаўленыя людзі сёння павінны аб'яднаць высілкі для таго, каб захаваць ад знішчэння сляды часу...

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ і Андрэя СПРЫНЧАНА

РЭБРЭНДЫНГ?

Ілья Свірын.

Іван Міско.

Ізноў жа пра "Парк савецкага перыяду"

Іван МІСКО: — Некаторыя імкнуцца гэта зрабіць, але атрымліваецца ў іх... нешта не тое. У якасці старшыні абласнога Савета па манументальным мастацтве, прыехаў я не так даўно ў Слуцк. Падыходжу да скульптурнай выявы савецкага воіна — і ажно дранцвею ад здзіўлення: боты ў яго — чорныя, зорка — чырвоная, вінтоўка — карычневая...

Ілья СВІРЫН: — Гады чатыры таму мы ўжо пісалі пра тое, як пад час рамонтных работ на манументце ў

ганні, каб вырашыць гэтую праблему, вынаходзіць ды ўкараняць новыя спосабы. Але... Што тут зробіш, калі ў чалавека няма унутранай культуры, няма элементарнага густу?

Ілья СВІРЫН: — Мы часта кажам пра праспект Незалежнасці, але не варта забывацца і на многія іншыя ўзоры таго самага часу, рассяпаных па ўсёй тэрыторыі краіны. Статуса гісторыка-культурнай каштоўнасці яны зазвычай не маюць, іх вывучэннем сёння ніхто мэтанакіравана не займаецца. Хаця, зноў жа, патрэбна інвентарызацыя, атрыбуцыя, ацэнка...

Уладзіслаў РУТА: — Дзяржаўны спіс дапаўняецца кожны месяц, у тым ліку, прырастае ён і помнікамі спадчыны гэтага перыяду. Тут іншая праблема: парушэнні заканадаўства фіксуецца рэгулярна, але ніхто не нясе за іх належнае пакаранне. Думаю, тут павінна быць як у стасунках з інспектарам ДАІ: перавысіў хуткасць — плаці штраф. Трапішы ў другі раз — заплаціш значна больш. Тады многія праблемы вырашыліся б.

Міхаіл БАРАЗНА: — Але ёсць і такая праблема. Калі будынак адпавядае пэўным крытэрыям, ён можа быць унесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, прычым закон у такім выпадку будзе ахоўваць і творы манументальнага мастацтва. Але што рабіць з творами манументальнага мастацтва, якія з'яўляюцца ў экстрэмах і інтэр'ерах будынкаў 1960-х — 70-х гадоў?

Ілья СВІРЫН: — Прыклад, які ва ўсіх на слыху, — мазаіка Аляксандра Кішчанкі "Партызаны" на сцяне мінскага гатэля "Турыст". Але ж ёсць і аб'екты, пра якія мала хто ведае...

псіхалагізму ды глыбіні, заснаваных на вывучэнні аўтэнтчнага гістарычнага кантэксту, мы атрымваем замест сучасных помнікаў толькі пустыя абалонкі плакатных герояў, нічым не лепшыя за згаданыя вышэй узоры сацрэалізму...

Іван МІСКО: — Крытыкуючы савецкае мастацтва, многія забываюцца, што ў тыя гады існавала вельмі высокая творчая планка. Быў дух барацьбы, было сапраўднае спаборніцтва твораў, бо і стымул быў не абы-які — хаця б нават чыста ў матэрыяльным вымярэнні. А для таго, каб уступіць у Саюз мастакоў, трэба было хаця б колькі разоў паўдзельнічаць ва Усеаюзнай выстаўцы ў Маскве, куды не кожны мог трапіць праз сур'ёзны адбор. Сёння такога бар'ера няма.

Ілья СВІРЫН: — І тым не менш, сярод помнікаў савецкай культуры ацалелі не толькі шэдэўры. Таму ўнікае пытанне: як зрабіць своеасаблівае сіта, здатнае аддзяліць сапраўды каштоўныя артэфакты эпохі ад тых яе "перажыткаў", якія не вартыя высілкаў па іх захаванні? Бо нельга ж, урэшце, захоўваць абсалютна ўсё! Тады музей пераўтвораецца ў сметнік...

Міхаіл БАРАЗНА: — Як старшыня Манументальнага савета краіны я абсалютна перакананы, што вырашальнае права галаса ў дадзеным выпадку належыць... усё ж менавіта грамадскасці, непасрэдным жыхарам таго ці іншага горада або вёскі. Менавіта яны павінны вырашаць, пакідаць помнік Леніну на сваім месцы ці кудысьці яго "пасунуць"...

Іван Міско: "У Слоніме ў скверыку стаіць помнік Леніну. Сёлета прыехаў туды — і бачу, што бронза пафарбавана алюмініевай фарбай, прычым не ў адзін слой... Запытаўся, навошта гэта было зроблена. І мне адказалі: "А каб не скралі..." Або іншы прыклад: мемарыяльныя дошкі фарбуюць у чорны колер. Я ўжо шмат разоў з гэтай нагоды абураўся, а мне ў адказ: такое ўказанне. І навошта тады адлівалі з бронзы, каб потым пакрываць гэтым "мазутам"?"

Калі на адрас нашага Манументальнага савета прыйдуць запыты, мы, вядома, не адмовім у рэкамендацыях. Але перакананы, што слоў "Абавязкова знесці!" у іх тэкстах не будзе. Мы ніколі не падпішам безапеляцыйны смяротны прысуд твору мастацтва, не возьмем на сябе такую адказнасць. Сапраўды, калі манументальныя або архітэктурныя помнікі не знаходзяцца ў тым стане, калі яны могуць нанесці шкоду здароўю людзей, фізічнаму або душэўнаму, — лічу, іх трэба пакінуць у спакой.

Іван МІСКО: — У Слоніме ў скверыку стаіць помнік Леніну. Сёлета прыехаў туды — і бачу, што бронза пафарбавана алюмініевай фарбай, прычым не ў адзін слой... Запытаўся, навошта гэта было зроблена. І мне адказалі: "А каб не скралі...". І як з гэтым змагацца?

Або іншы прыклад: мемарыяльныя дошкі фарбуюць у чорны колер. Я ўжо шмат разоў з гэтай нагоды абураўся, а мне ў адказ: такое ўказанне. І навошта тады адлівалі з бронзы, каб потым пакрываць гэтым "мазутам"? Гэта ж варварства!

гонар маці-патрыёткі А.Ф. Курпрыянавай у Жодзіне бронзавыя шыкі сталі карацейшымі — насуперак волі аднаго з аўтараў, Івана Міско. Хацеў бы ў яго запытаць: можа, сітуацыя ўжо выправілася?

Іван МІСКО: — На жаль, нічога з той пары не змянілася...

Уладзіслаў РУТА: — У Манхэтэне, дзе, дарэчы, ёсць свая Чырвоная плошча, хтосьці ўстанавіў помнік Леніну — проста на сваім балконе. Захацеў — і ўстанавіў.

Іван МІСКО: — Апрача помнікаў Леніну, сустракаюцца і зусім іншыя ўзоры савецкай манументальнай пластыкі. Раней у БССР вагонамі прывозілі дэкаратыўныя скульптуры піянераў, футбалістаў, трактарыстаў... Лічу, іх таксама трэба захоўваць.

Ілья СВІРЫН: — Бываючы ў камандзіроўках, часта сустракаю такія скульптуры ў розных вёсках ды мястэчках. І ў большасці выпадкаў да іх нікому няма справы. Хіба вусны нейкі "жартаўнік" пафарбуе...

Артур КЛІНАЎ: — Было б цікава стварыць у межах Горада Сонца своеасаблівы Музей сацыялістычна-

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэме "Соцыуму". **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by/

У панядзелак, 19 лістапада, інтрыга Другой Нацыянальнай тэатральнай прэміі будзе вырашана на ўрачыстым цырымоніі ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі мы даведаемся імёны пераможцаў. Цяпер жа, пакуль працягваюцца конкурсныя паказы намінаваных спектакляў, прапануем чытачам разгорт думак удзельнікаў адбораў і членаў журы, названага, паводле традыцыі, Беларускай тэатральнай акадэміяй.

Конкурсную праграму, як і летась, адкрывалі віцябчане.

— Мы прыехалі з цудоўным настроём! — падзялілася ўражаннімі народная артыстка Беларусі Святлана Акружная (Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа). — Вельмі пачэсна не толькі тое, што наша пастаноўка намінавана на Нацыянальную прэмію, але і тое, што нашаму калектыву выпаў гонар паказаць свой спектакль на ўрачыстым адкрыцці гэтага конкурсу. Мы прывезлі пастаноўку паводле Уладзіміра Караткевіча — нашага знакамітага класіка, зварот да творчасці якога — яшчэ і вялікая адказнасць. У Віцебску стаіць яму помнік, мы ж намагаліся зрабіць жывы "тэатральны" помнік, вельмі шчыры і эмацыйны. Мы рады сустрэчы са сваімі калегамі, бо самае галоўнае ў гэтым форуме — тое, што мы знаёмімся з творчасцю адно аднаго: з новымі спектаклямі, новымі імёнамі, незвычайнымі рэжысёрскімі знаходкамі, акцёрскай іграй, нашай беларускай драматургіяй, нечаканымі рашэннямі класікі. Таму кожны тэатр прыязджае сюды не толькі ў надзеі на перамогу, але і за гэтым працэсам спазнання і штотым новых адкрыццяў...

— Летась мы са Святланай Акружной, — дадала яе калега з гэтага ж тэатра, заслужаная артыстка Беларусі Тамара Скварцова, — былі намінаванымі на лепшыя жаночыя ролі, ігралі спектакль "Квартэт". І хаця прэмію мы не атрымалі, ужо адно тое, што былі на яе вылучаны, дае падставу для гонару. Бо прэмія невыпадкова называецца Нацыянальнай: ужо самой назвай падкрэслена, што тэатр — гэта справа дзяржаўная, што тэатральнае мастацтва — неад'емная частка культуры беларускага народа. Галоўнае ў статусе Нацыянальнай прэміі — акрэсліць дзяржаўныя прыярытэты, азначаць зацікаўленасць Урада ў развіцці мастацтва, якое, да ўсяго, дапамагае асэнсаваць нашы нацыянальныя асаблівасці і ўзняць цікавасць да нашай краіны з боку замежжа...

— Той фармат, у якім праходзяць паказы намінаваных спектакляў, — уключыліся ў размову прадстаўнікі Гомельскага абласнога драматычнага тэатра народная артыстка Беларусі Людміла Лаўрыновіч і намеснік дырэктара па інфармацыйнай працы, заслужаны дзеяч культуры краіны Валяціна Рагоўская (на здымку), — успрымаецца як своеасаблівы

майстар-клас. Дый уся наша Нацыянальная тэатральная прэмія — гэта цудоўны абмен вопытам, які дазваляе скласці агульную карціну развіцця тэатральнага мастацтва ў краіне. Добра, што сёлета падзялілі намінацыі, асобна вылучылі і лядныя спектаклі, і дзіцячыя, тым самым павялічыўшы да іх увагу. Ужо адно гэта сведчыць, што арганізатары імкнуцца ўдасканальваць правядзенне конкурсу, гатовы рабіць слушныя папраўкі, каб з кожным годам прэмія мацнела ды набірала вагу...

Нам далі "прэміяльныя"!

Цікава было паслухаць і думкі самых, бадай, "незалежных" суддзяў — кампазітараў, аднолькава пазітыўна настроеных да ўсіх тэатраў і іх работ.

— У розныя часы, — распавёў народны артыст Беларусі Сяргей Картэс, — мне давялося супрацоўнічаць ледзь не з усімі тэатрамі. Таму сёння мне ўдвая цікава, як яны развіваюцца, куды ідуць. Нацыянальная тэатральная прэмія дае магчымасць параўнання, акрэслівае далейшую гістарычную лінію айчыннага тэатра, бо вылучэнне лепшага — гэта, па сутнасці, выпрацоўка стратэгіі развіцця нашай культуры. І тут вельмі важна не памыліцца, выбраць праўдзю лепшае, бо яно адразу становіцца эстэтычным арыенцірам.

— Правядзенне другі год запар Нацыянальнай тэатральнай прэміі, — адзначыў адзін з самых "тэатральных" кампазітараў Уладзімір Кандрусевіч, — безумоўна, добра з'ява. Упэўнены, сёлета яна прынясе не меншыя адкрыцці, чым летась. Арганізацыя значна палепшылася, тэрміны сталі больш акрэсленыя. Але галоўнае — гэта ўмацаванне стасункаў паміж дзеячамі культуры, бо за мінулыя дзесяцігоддзі гэты працэс амаль не развіваўся.

Карыснай лічаць прэмію і тыя, хто пакуль не трапіў у лік намінантаў.

— Наш тэатр, — распавядае рэжысёр-пастаноўшчык Палескага драматычнага тэатра Павел Марыніч, — адзін з самых маладых у краіне: ён быў заснаваны толькі ў 2006 годзе. Летась мы ў конкурсе не ўдзельнічалі, а сёлета вылучалі ажно тры свае спектаклі на атрыманне На-

цыянальнай тэатральнай прэміі. Праўда, пакуль беспаспяхова: нашы пастаноўкі, на жаль, не прайшлі папярэдні адбор камісіі і, адпаведна, не трапілі на цяперашнія сталічныя паказы. Але мы ведаем, што нам ёсць чаму павучыцца. І — вучымся! Дзе ж нам яшчэ паглядзець, як працуюць нашы калегі? Таму рукі не апускаем, будзем "штурмаваць" тэатральны Алімп і надалей. На нашай афішы — такія нядаўна пастаўленыя спектаклі, як "Раскіданае гняздо" Янкі Купалы (ён быў, дарэчы, сярод прапанаваных намінаў на прэмію), "Чорная панна Нясвіжа" Аляксея Дударова ды іншыя. Радуе, што публіка нас падтрымлівае: білеты, асабліва на прэм'ерныя спектаклі, раскупляюць на месяц

"падказкі", што і як рабіць, — залішня. Тады ўвогуле можна было б нікуды не ездзіць, а глядзець усё на дысках. Праца журы — гэта, найперш, адказнасць...

— "Журыць" зусім не цяжка, — не пагадзілася яго калега Ірына Камышава, таксама з Маладзечна. — Трэба проста прыслухоўвацца да свайго сэрца: калі кранае, застаецца з табой, вымушае вяртацца ў думках зноў ды зноў — гэта і ёсць лепшае. Тэатр ужо сам па сабе — свята. А калі збіраюцца разам лепшыя пастаноўкі з усёй краіны — гэта яшчэ і школа, дзе ўсе вучацца адно ў аднаго. Складзіце гэтыя паняцці

Уражанні і развагі ў кулуарах II Нацыянальнай тэатральнай прэміі

разам — атрымаецца штосьці на кшталт гэткай "святчнай школы", дзе ўсё азорана любоўю і святлом. Што можа быць лепш?..

Увогуле, пра крытэрыі ацэнкі разважалі многія.

— Я ўпершыню выступаю ў якасці члена журы, — сказала Наталля Бакавец, артыстка Драматычнага тэатра Беларускай Арміі. — Але мне ёсць з чым параўноўваць, бо я шмат паглядзела не толькі нашых, беларускіх спектакляў, але і замежных — не адно тых, што прывозілі да нас на гастролі. І хаця арганізацыя Нацыянальнай прэміі добрая, усё ж хацелася б бачыць на паказах папраўдзю найлепшыя пастаноўкі. А яны ў нас ёсць! Можа, гэта мая асабістая думка, але, здаецца, на прэмію вылучылі не ўсё тое лепшае, што ў нас было створана за гэты час...

— Упэўнены, Нацыянальную тэатральную прэмію трэба ўдасканальваць і надалей, — лічыць дырэктар Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра Андрэй Новікаў. — Бо пакуль не зроблена многае з таго, пра што гаварылася летась. Пастаноўкі, як і раней, папярэдне адбіраюцца па відэа, паколькі не створана камісія, якая будзе "жыўцом" глядзець спектаклі на працягу ўсяго сезона, наведваючы тэатры не толькі ў сталіцы, але і ў рэгіёнах. Такую працу трэба растачынаць літаральна на наступны дзень, як будуць падведзены вынікі чарговай прэміі. Не зусім зразумела і тое, чаму ад аднаго тэатра, як паказала практыка, вылучаюць не больш за адзін спектакль. А раптам там адразу ўзнікла некалькі добрых і, галоўнае, — лепшых, чым у іншых? Думаю, прынцып "кожнай сястрыцы — па завушніцы" не зусім правільны для такога прафесійнага

конкурсу, якім і павінна быць Нацыянальная прэмія. Бо яе прызначэнне — вызначыць, у які бок рухацца нашым тэатрам надалей. А гэта значыць — арыентавацца на лепшае...

"Пакрыўджаным", да прыкладу, застаўся Гродзенскі абласны драматычны тэатр, прадстаўнікі якога выказвалі абсалютна справядлівыя заўвагі:

— Наш "Палёт над гняздом зязюлі" заваяваў Прэмію імя народнага артыста СССР Кірыла Лаўрова на XIV Міжнародным фестывалі "Сустрэчы ў Расіі", які праходзіў увесну ў Санкт-Пецярбургу. Летам мы прывозілі гэты спектакль і на свае гастролі ў Мінск — ён выклікаў вялікую цікавасць глядачоў, самыя высокія ацэнкі знаных тэатральных крытыкаў. І раптам гэтая пастаноўка, што заслужыла ўжо міжнароднае прызнанне, прычым у спецыялістаў, не праходзіць

на Нацыянальную прэмію... Чаму? Адказу на гэтае пытанне мы так і не атрымалі. І ў каго яго можна атрымаць? Звяртаемся да крытыкаў, але тыя ў адзін голас сцвярджаюць, што спектакль — вельмі добры і мог бы прэтэндаваць, акрамя ўсяго, на лепшыя мужчынскія ролі. У чым жа справа? Пэўна, падобныя пастаноўкі, адзначаныя замежнымі ўзнагародамі, патрабуюць да сябе ўвагі і ўнутры краіны. Таму было б мэтазгодна ўключыць іх у паказы Нацыянальнай прэміі хаця б на правах "гасцявых", па-за конкурснай праграмай...

Дый сам расклад праграмы, пэўна, мог быць больш зручным. На оперу "Аіда" ў Вялікі тэатр журы трапіла не ў поўным складзе, бо ў гэты дзень працавала практычна без абеду і вячэры: тры конкурсныя спектаклі ішлі на розных сцэнах адзін за адным — а 14-й, 16-й і 19-й гадзіне. Другі, да ўсяго, завяршыўся літаральна "ўсутыч" з трэцім, і пачатак оперы давялося затрымаць на пятнаццаць хвілін, каб хаця б хтосьці вырашыўся на гэты "марш-кідок". Да ўсяго, у тым жа Вялікім не знайшлося месца для ўсёй акрэдытаванай прэсы. Ды і фатографы скардзяцца, што не маюць на ўсіх спектаклях вызначанай кропкі, дзе гук спуску затвора нікому з глядачоў не замінаў бы.

— Я неаднойчы бывала на расійскай прэміі "Залатая маска", — пацвердзіла заслужаная артыстка Беларусі Зінаіда Вяржбіцкая, якая апошнім часам працуе ў Беларускай дзяржаўнай акадэмічным музычным тэатры рэжысёрам па ўводах. — Дык там навучыліся складаць праграму так, каб была магчымасць выпіць хаця б кубачак кавы. Таму будзем глядзець у будучыню з аптымізмам: у нас таксама ўзровень арганізацыі і правядзення Нацыянальнай тэатральнай прэміі з кожным годам будзе расці...

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Перш за ўсё намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі выказаў удзячнасць членам журы, гасцям і ўдзельнікам фестывалю за плённую працу на кінафоруме. На яго думку, "Лістапад-2012" выканаў свае асноўныя задачы. "Прайшлі цудоўныя конкурсныя праграмы, глядач застаўся задаволены, нашы госці здолелі пазнаёміцца з Мінскам як сталіцай еўрапейскай дзяржавы, з нашымі людзьмі, са шчырым стаўленнем да гасцей, і я лічу, што фестываль — адбыўся".

Госці, у сваю чаргу, літаральна абрынулі лавіну кампліментаў на адрас праграмы кінафестывалю. У прыватнасці, французскі рэжысёр, актёр і сцэнарыст Стэфан Фанкінос, член журы конкурсу "Малодосць на маршы", ухваліў дырэктара праграм ігравога кіно і "Лістападзіка" Ігара Сукманава за смеласць пры адборы карцін на конкурс маладога кіно. "Цяпер у Францыі я буду абавязкова раіць сваім калегам фестываль "Лістапад", развіваць яго рэпутацыю, бо тое, што я ўбачыў тут, не заўсёды ўбачыш і на еўрапейскіх кінафорумах", — падкрэсліў ён. Высокі густ і адчуванне сучасных тэндэнцый у сусветным кіно ў падборы кінапраграм ухвалілі амаль усе прысутныя "круглага стала".

Мінскі глядач прызнаны "тонкім і цікавым да кіно". "Я бачыў глядацкі хіт-парад, — сказаў расійскі кінакрытык, дзейны член Еўразійскай тэлеакадэміі мастацтваў "Ніка" і Еўрапейскай тэлеакадэміі Леанід Паўлючык, — і ў верхніх яго радках былі зусім няпростыя карціны: тыя ж "У тумане", "Жыць"... Гэта сведчыць пра разуменне глядачом аўтарскага кіно, пра яго чуласць ды адкрытасць да кінематографа". Не абмінулі ўвагай госці і гасцінасць гаспадароў "Лістапада", адзначыўшы прыязную ды камфортную атмасферу, у якой ладзіўся форум.

Разам з тым, удзельнікі ўнеслі і канструктыўныя прапановы па паліпшэнні работы фестывалю. Так, расійскі рэжысёр, член журы асноўнага конкурсу дакументальнага кіно Эдгар Барценеў выказаў спадзяванне на адкрыццё асобнай, стацыянарнай і з годным абсталяваннем пляцоўкі для дакументальнага кіно. "Так, дакументальнае кіно проста выпала з-за агульнай насычанасці кінапраграмы", — падтрымаў калегу арт-дырэктар Міжнароднага кінафестывалю кароткаметражнага і дакументальнага кіно "Пасланне да чалавека", старшыня журы конкурсу нацыянальных кінашкол Ігар Гуськоў. "Як і шматлікія іншыя стужкі кінапраграм", — падхапілі ўдзельнікі розных журы, якія не паспелі пазнаёміцца з разнастайнымі кінапрапановамі "Лістапада" з-за шчыльнай

Усё ж такі фільм "Каханне" Міхаэля Ханеке не стаў завяршальным мерапрыемствам Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад". Каб падтрымаць добрую традыцыю падвядзення вынікаў кінафоруму і пазначыць новыя стратэгіі яго развіцця, арганізатары, удзельнікі і госці "Лістапада" пасля яго сімвалічна завяршэння сабраліся ў кінатэатры "Цэнтральны" на тэматычны "круглы стол".

так званая "Рэха "Лістапада", даўшы магчымасць пазнаёміцца з кінанавінкамі тым, хто не здолеў гэта зрабіць у час форуму".

Агучаная заўвага выклікала дыскусію. З аднаго боку, дырэкцыя пагадзілася са слушнасцю прапановы, з іншага ж — кожны дадатковы паказ пэўнай стужкі патрабуе дадатковай дамовы і аплаты, "абмялявалі карціну" бізнес-стасункаў Анжаліка Крашэўская і Ігар Сукманаў. Ігар Гуськоў на гэта прапанаваў такую формулу: паказваць стужкі мінулых фестывалю па тэлебачанні, рэкламуючы тым самым як мінскі кінафорум, так і добрае кіно. "На

Тэзіс выступоўцы спарадзіў шэраг іншых пытанняў: а што рабіць з транслічэйнай цырымоніяй адкрыцця на галоўным беларускім канале? Што рабіць з тымі білетамі, якія прадаюцца на шоу? "Вядома, што тэлеглядач ды звычайная публіка акурат і хоча ўбачыць тую зорку, якую ведае", — пракаменціраваў складанасць сітуацыі той жа Ігар Гуськоў. "І, натуральна, нам хочацца неяк пагасіць выдаткі на кінафестываль, — патлумачыў пазіцыю арганізатараў Уладзімір Карачэўскі. — Чаму мы не можам пайсці на такі крок, як продаж білетаў на адпаведныя цырымоніі?" Пасля

абмену думкамі было зразумела, што гэтая праблема вымагае сапраўды ўдумлівых ды нешараговых рашэнняў.

Як і пытанні павелічэння бюджэту фестывалю і штата дырэкцыі. Праца каманды фестывалю выклікала ў многіх гасцей высокую ацэнку. "Мне нават хочацца, каб мы проста ўтрымалі гэты ўзровень, на які ўдалося ўзняцца сёлета, — выказала сваю думку беларускі рэжысёр, старшыня конкурсу дакументальнага кіно "Лістапада" Галіна Адамовіч, — Але дзеля гэтага варта берагчы людзей, якія ўкладваюць у гэтую справу ўсё свае сілы і душу..."

"Лістапад": "адрэзак" -2012

Як ствараць рэпутацыю, не выпасці з кантэксту ды абысціся без "спрэчных" зорак?

больш упэўнена пачуваць сябе. Каб той глядач, якому не ўдалося паспець на фільмы адмысловых конкурсных праграм форуму, мог убачыць выбітныя стужкі на вялікім экране і ў добрай якасці, як і бягучыя кінанавінкі дакументалістаў у цэлым. "Сёння дакументалістыка ўвашла ў новую эру, — выказаў сваю пазіцыю Эдгар Барценеў. — І, магчыма, Мінск, увогуле, саспеў для таго, каб зладзіць асобны кінафорум дакументальнага кіно?"

наступны год пасля трансляцыі з цырымоніі адкрыцця "Лістапада-2013" можна пусціць у эфір таго ж сёлетняга ўладальніка Прыза глядацкіх сімпатый — польскую стужку "Веласіпед майго бацькі", — прывёў ён прыклад.

Ідэя была падтрыманая, але многія ўдзельнікі "круглага стала" падкрэслілі, што варта і несталічнай публіцы бачыць выбітныя карціны менавіта на вялікім экране кінатэатра. "Кіно нам распаўвае пра тое, як жывуць людзі, куды рухаецца свет, — з'яўляюцца трапнымі ў дадзеным кантэксте словы расійскай кіназнаўцы Ніны Цыркун, — І ў тым ліку, яно з'яўляецца важным кампанентам нацыянальнай і асабістай самаідэнтыфікацыі". "Людзі з рэгіёнаў маюць бачыць кіно не толькі па тэлебачанні", — падсумавала англійскі кінакрытык, даследчык кіно і тэатра Біргіт Боймерс.

Таксама на "круглым stole" было ўзнята і пытанне неабходнасці прысутнасці на кінафоруме "не прывязаных" да бягучай кінапраграмы (і, да ўсяго, высокааплатаўных) зорак кінематографа. "Глядзець на Дзмітрыя Харацьяна, які колькі гадоў запар спявае песню са стужкі Святланы Дружынінай, мне асабіста сумна", — прызналася Ніна Цыркун — і не была адзінока ў сваім перакананні. "Я са значна большым задавальненнем пазнаёмілася б з вашымі артыстамі, даведлася больш пра беларускую культуру", — выказала кінакрытык сваю зацікаўленасць.

Замест P.S.

Лінія "разбору" сапраўднага кіно

"Лістапад-2012" увайшоў ва ўласную гісторыю як фестываль з сучасным і адкрытым светапоглядам. Не проста кіно, якое мае прэстыжныя ўзнагароды, не набор выпадковых рэтраспектыв, а аўтарскі зрэз жыцця грамадства ў самых разнастайных тэхніках і формах, рэфлексія мастакоў, прадстаўленыя высокамастацкай мовай кіно, — вось што паказаў нам мінскі кінафорум у такім, здавалася б, простым фармаце, як "фестываль фестывалю".

Сёння ён ужо цікавы не адно нашым суседзям, але і гасцям з далёкага замежжа. Сёння ён вучыць па-іншаму ставіцца да кіно, якое, як высветлілася, можа быць не толькі кранальным, добрым, вясёлым, а і жорсткім, цяжкім, складаным і, адначасова, з моцным энсавым ды эмацыйным пасылам, які змяняе ўстрыманне ўласнага жыцця. "А мы і забылі, што прагляд сапраўднага кіно — гэта работа", — сказала на выхадзе з фестывальнага паказу адна глядачка.

Сёлета "Лістапад" імкнецца паказаць, што час утопіі мінуў, і толькі пазначаючы нашы праблемы ды размаўляючы пра іх, магчыма адшукаць рашэнні.

Мінскі кінфорум даў магчымасць змяніцца не толькі глядачу, але і маладым кінематографістам. Конкурс нацыянальных кінашкол прапанаваў шэраг найкарыснейшых майстар-класаў — гэта не лічачы персанальнага "разбору" конкурсных работ кінаэкспертамі. І хацелася б прадоўжыць гэтую "лінію", увёўшы ў праграму кінафоруму практыку пітчынгаў — прэзентацый кінапраектаў з мэтай знаходжання інвестараў.

"Лістапад-2012" запомніўся і стаўленнем да яго айчынных кінематографістаў. Можна ўгадаць тыя ж цырымоніі адкрыцця і закрыцця, калі нашы актёры прадстаўлялі стужкі, што стварылі ставу "Беларусьфільма", намінацыі, у якіх атрымлівалі ўзнагароды прызёры. Было бачна, што тыя выступленні для іх — не проста работа. Згадайма і адзнаку паўвекавага юбілею Беларускага саюза кінематографістаў, паднесенаю ў выглядзе вусоўнай нарэжкі карцін ставуць беларускіх рэжысёраў на цырымоніі адкрыцця. Ці ж гэта не тыя важныя "дэталі", што сведчаць пра самапавагу гаспадароў форуму?

Вядома, не ўсё на фестывалі было дасканала. Ды імгненна ўсё і не змяняецца. Варта падумаць пра сам стиль "падачы" фестывалю, які пазіцыянуецца як гарадскі. Сапраўды, даць магчымасць публіцы прагледзець розныя праграмы не ў адзін час і прадугледзець хаця б колькі дадатковых паказаў. Мо фінансавы бок іх правядзення забяспечылі б спонсары?

Аднак за тое, што "Лістапад" даў магчымасць за некалькі дзён пражыць асобае, поўнае моцных і сапраўдных уражанняў жыццё, хочацца падзякаваць яго арганізатарам.

На "круглым stole" пасля "Лістапада-2012" ўзнялі і пытанне неабходнасці прысутнасці на форуме "не прывязаных" да бягучай кінапраграмы (і, да ўсяго, высокааплатаўных) зорак найперш расійскага кінематографа. "Я са значна большым задавальненнем пазнаёмілася б з вашымі артыстамі, даведлася больш пра беларускую культуру", — выказала сваю зацікаўленасць расійскі ж кінакрытык. Тэзіс спарадзіў шэраг іншых пытанняў: а што рабіць з трансляцыяй цырымоніі адкрыцця на "Беларусь-1"? Што рабіць з білетамі, якія прадаюцца на шоу? Так, тэлеглядач ды публіка ў зале акурат і хочучь убачыць тую зорку, якую ведаюць. А пазіцыя арганізатара — па магчымасці, пагасіць выдаткі на кінафестываль.

занятасці на сваіх "адрэзках". Госці заўважылі, што ім усё ж хацелася б мець час і для знаёмства з Мінскам, яго славуцямі.

Не аступілі сваіх пазіцый і спецыялісты па дакументальным кіно. Яны падкрэслілі, што варта было б адкрыць асобны Цэнтр дакументальнага кіно, які даваў бы магчымасць гэтаму віду мастацтва

З прапановай правесці дадатковыя паказы не толькі дакументальных, але і ігравых стужак фестывалю выказаўся наш калега, кінакрытык Антон Сідарэнка: "Лістапад", на маю думку, павінен існаваць не толькі для мінчан. Было б яшчэ лепш, каб стужкі фестывалю пасля яго завяршэння траплялі ў кінапракат па ўсёй рэспубліцы. Можна зладзіць

"Кашчэй Бесмяротны" ў трэці раз даказаў сваю "неуміручасць" на беларускай опернай сцэне. У нашым Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры адбылася прэм'ера новай рэдакцыі гэтай оперы М.Рымскага-Корсакава.

Афіцыйна цяперашні "Кашчэй..." — быццам бы другая рэдакцыя пастаноўкі, што ўпершыню была ажыццёўлена амаль той жа творчай групай (і тымі ж, дарчы, салістамі) на сцэне Цэнтральнага Дома афіцэраў, калі ў тэатры ішла рэканструкцыя (гл. "К" № 10 за 2008 г.). Насамрэч, цяперашняя спроба — ужо трэцяя. Бо другая, так бы мовіць, "мела намер" ажыццявіцца, калі тэатр вярнуўся ў адноўлены будынак. Сапраўды, пасля вяртання трупы ў родныя пенаты спектакль з'яўляўся ўжо аднойчы на афішы. Праўда, напярэдадні, калі ранейшую сцэнаграфію, разлічаную на меншую сцэну, паспрабавалі ўладкаваць на вялікай, давялося "даўкамплектоўваць" яе дадатковымі элементамі з іншых спектакляў, каб запоўніць прастору.

Стэрэакашчэй

Прытчы, цыклы, двойнікі: філасофскі трактат у 3D

Фота Міхайла НЕСЦЕРАВА

Цяперашняя "рэдакцыя" шмат у чым устрымаецца як абсалютна новая пастаноўка. І справа не адно ў эфектах 3D, якімі так ганарыцца тэатр! Захаваўшы многія дэталі, пазнавальныя па сцэнічнай версіі 2008 года, у цяперашнім выглядзе опера прыняцкова змяніла змест. І, пры ўсёй "эфектыўнасці эфектаў", наблізілася не да эстэтыкі камп'ютарных гульніў ці кіношных фэнтазі, а зрабіла ўхіл у бок далейшых філасофскіх разважаньняў ды распаўсюджанай апошнім часам тэорыі цыклічнасці гістарычнага працэсу.

Галоўнай у спектаклі становіцца не "прыватная", "асобна ўзятая" гісторыя Царэўны і яе шчаслівага выратавання (паводле ранейшай пастаноўкі, вызваленне з Кашчэва царства ёй увогуле толькі прынілася), а заканамерная "паўторнасць" такіх гісторый раптоўнага "знікнення" прыгажунь з-пад кветкавага вянка (так і хочацца сказаць: з-пад шлюбнага вянца). На ідэю цыклічнасці працуе і само атачэнне прэм'еры, а менавіта яе спалучэнне ў адзін вечар з балетам "Шах-разада" на музыку ўсё таго ж М.Рымскага-Корсакава.

Балет быццам пачынаецца з таго, на чым скончылася опера (знікла яшчэ адна прыгажуня), і распавядае яшчэ адну гісторыю на тую ж тэму. Іншымі словамі, становіцца чарговым "цыклам" гістарычнага ланцужка, з крыву іншым развіццём падзей, але з той жа выведзенай заканамернасцю перамогі сэрца над розумам. А завяршэнне оперы "буйным планам" не нявесты, а новасплечанага жаніха, разгубленага знікненнем абранніцы, вымушае і далейшы балет устрымаць нібыта мужчынскімі вачыма, нават як думкі героя пра магчымыя прычыны "ўцёкаў" прыгажуні і яе лёс, нафантанізаваны пякучай рэўнасцю.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Бамонд: опера, балет

На ідэі цыклічнасці ды варыятыўнасці разгортку падзей працуе і сістэма двойнікоў, што ўзнікла ў новай пастаноўцы: тут і вялізнае чароўнае люстэрка, у якім адбіваюцца партрэты галоўных дзеючых асоб, і сцэнічныя двойнікі Кашчэя з яго памагатымі, Царэўны, Буря-Волата, нават зваротная "люстэркаваць" Пралога і Эпілога, якіх не было ў кампазітара. Але ў тым і справа, што насамрэч падобная "падвойнасць" вобразаў — неад'емная частка эстэтыкі М.Рымскага-Корсакава. Многім яго операм, як даўно заўважана, уласціва "парнасць" жаночых вобразаў; замацаванне супрацьлеглых рыс характару (побытавых, "зямыных" — і духоўных, узнёслых) за рознымі гераяінямі, кожная з якіх — бы адбітак сваёй саперніцы ў "крывым люстры".

Ва ўмовах камп'ютарнай графікі (Алена Ахрэменка) ды тэхнічных прыстасаванняў па-новаму зайграла сцэнаграфія Любові Сідзельнікавай. Усе гэтыя эфекты найлепшым чынам адпавядаюць агульнай задуме, а не глядзяца "цыркавымі фокусамі". Пры новым асвятленні (Людміла Кунаш) спектакль набывае дадатковы нацы-

Каб адкрыць цікавага мастака, трэба зусім няшмат: даць магчымасць яму выставіцца, дазволіць выказаць сваё асабістае ўяўленне пра свет і чалавека. Георгій Скрыпнічэнка не мае такой патрэбы: ягонае імя вольна амаль паўстагоддзя вядомае не толькі ў Беларусі — ён удзельнічаў у выстаўках у розных краінах свету, ад Амерыкі да Еўропы, у тым ліку зладзіў свае персанальныя ў ЗША, Канадзе, Францыі. Памятаю і яго выстаўку ў Мінску пад назвай "Экспромт на мяжы тысячагоддзяў" напрыканцы 1990-х.

тацтве ад любых аўтарытэтаў, чужых меркаванняў і поглядаў.

Тым не менш, такая незалежнасць прымусіла Скрыпнічэнку шукаць аднадумцаў не толькі ў мастацкім асяродку тагачасных "левакоў" (у тыя часы гэта былі А.Кішчанка, той жа Л.Шчамялёў, пазней — яго трохі маладзейшыя сябры М.Селяшчук, У.Тоўцік, В.Славук ды іншыя). У гэты асяродак "трапілі" і І.Босх, С.Далі, М.Эрнст, Р.Магрыт, і многія "адраджэнцы". Хаця, па вялікім рахунку, для Скрыпнічэнкі так і засталіся чужымі такія сюррэалістычныя рысы, як абсурднае супярэчлівае спалучэнне натуралістычных вобразаў праз калажы і тэхналогіі "рэдзі-мейд" (па М.Дзюшэну). Ад сюррэалізму Георгій выкарыстаў аляўзіі ды парадаксальныя спалучэн-

ні пластычных форм, і, такім чынам, вызначыў сваё мастацтва як галоўны інструмент вызвалення ад звыклых творчых ды ідэалагічных штампаў і бар'ераў, што існуюць у сучасным жыцці. Лагічныя і звыклія сувязі ён замяніў свабоднымі асацыяцыямі, дзе парадаксальнай алагічнасці і спалучэнню прадметаў ды з'яў віртуозна надаў бачную, прыкметную прадметна-пластычную і вобразную верагоднасць, напэўнасць, дакладнасць.

...Калісьці Георгій Сяргеевіч актыўна пачынаў з друкаванай графікі, кніжных ілюстрацый да беларускай літаратурнай класікі ды акварэлі, але ўжо з 1980-х цалкам перайшоў на жыццё і ў гэтай галіне мастацтва стаў адным з самых значных, вострасучасных чараўнікоў новага вобразна-выяўлен-

Вострасучасны "чараўнік"

Як дысгармонію ператварыць ў гармонію? Роздум пра творчасць Георгія Скрыпнічэнкі

Аднак сёлетняя, юбілейная, — "Гармонія стагоддзяў" у Нацыянальным мастацкім музеі — асабліва не толькі па колькасці твораў (каля ста!), але па глыбінным канцэптуальным выяўленні вобразна-пластычнай "аўтабіяграфіі" Майстра, яго каранёвых ідэй, яго шматлікіх духоўных пошукаў творчага шляху "да сябе". У экспазіцыі "беларускага сюррэаліста", як часта яго называюць, — работы розных гадоў. Сабраныя разам, яны дазволілі па-новаму ўбачыць выдатнага жывапісца, які здолеў захаваць вернасць, адданасць сабе, сваім прынцыпам у гады шырокага распаўсюджвання ў нашым мастацтве гласцічнай абязлічанасці і кан'юктурнай тэматыкі тады яшчэ ўстойлівага "сацрэалізму"...

Я пасябраваў з Георгіем яшчэ ў сярэдзіне 1960-х і добра памятаю яго "сюррэалістычную" чорна-белую графіку, зробленую ну зусім не ў духу таго, як яго вучылі ці то ў Студыі выяўленчага мастацтва ў Слуцку, ці то ў Мінскім мастацкім вучылішчы. Хаця сярод настаўнікаў па сваёй прыродзе высакародны Георгій заўсёды вылучае У.Садзіна, Л.Шчамялёва і А.Малішэўскага. Але ён не стаў іх "капістам" і нават паслядоўнікам. Проста, як мне здаецца, яны далі яму магчымасць навучыцца самастойна мысліць ды разважаць, быць незалежным у мас-

Г.Скрыпнічэнка. "3 ваякоў мінулых".

Не дзядоўскія "Дзяды"

Адточанасць з відэа

Акурат на восенскія Дзяды, калі беларусы, згодна з народнымі традыцыямі, памінаюць сваіх продкаў, Беларускі дзяржаўны тэатр лялек паказаў аднайменную прэм'еру паводле паэмы "Дзяды" Адама Міцкевіча ў беларускім перакладзе Сержа Мінскевіча.

Прадоўжыўшы ў новым спектаклі пазначаны раней рух ад лялек да тэатра драматычнага і, у рэшце рэшт, сінтэтычнага, рэжысёр Аляксандр Янушкевіч не прайграў. Малады, але ўжо добра вядомы па пастаноўцы "Вянчанне", вылучанай на Другую Нацыянальную тэатральную прэмію, сваёй новай работай ён даказаў, што ранейшы поспех быў зусім не выпадковым. Новая пастаноўка, створаная з той жа "камандай" у складзе мастака Таццяны Нерсісян і кампазітара Аляксандра Літвіноўскага, атрымалася такой жа

(і нават яшчэ больш!) стыльнай, завершанай, адточанай паводле задумы і ўвасабленні — зусім не традыцыйна "дзядоўскай", а надзвычай сучаснай, прагрэсіўна еўрапейскай і пры гэтым цалкам беларускай.

Усё, здавалася б, вельмі проста: белая сцэна, стол, лавы, вешалка з адзеннем, на нашых вачах артысты апрацоўваюцца, уключаюць ноўтбук, праз які потым будуць дасылаць на экран тое, што здымаецца з вэб-камерай. І тут пачынаецца самае дзівоснае і таямнічае! Буйным планам мы

бачым, як чысцяць вараныя яйкі, як, утыркнўшы ў іх пёркі, "ператвараюць" у анёлаў, як з хлебнага акрайчыка нараджаецца чалавечак, як "памірае" яблык, з якога вынулі зярнятка. А рух самай камеры, якая быццам "шукае" чарговыя аб'екты, годны адлюстравання, надае відовішчу сапраўднае касмічнасць.

Выкарыстоўваецца і звычайны відэазапіс — праўда, зроблены, падобна на тое, на Навагрудчыне, адкуль родам Міцкевіч. Відэа і артысты на сцэне "кантактуюць" паміж сабой, ствараючы адзіную прастору, дзе быццам суіснуюць жывыя персанажы і іх душы-выявы", узаемадапаўняючы адно аднаго: герояў у іх мінулае рэчаіснасці мы бачым на экране, а іхнія душы, што зляцеліся да нас на Дзяды, увасоблены непасрэдна артыстамі. Прыём "ірванага" мантажу, калі відэ-

Г.Скрыпнічэнка. "Свет уратаванай прыгажосці. Алегорыя міру".

чага свету. Гэты свет мастака — добры і журботны, грацыёзны і таямнічы, пранізліва-рэальны і фантастычны, часам трагічны, калі гаворка ідзе пра Чарнобыль ці пра смерць чалавека і прыроды. Пры ўсёй празрыстай элегічнасці, у работах творцы ёсць ноткі настальгіі па тым, што адышло назаўжды, хвалюючае і трывожнае пачуццё тленнасці быцця. Быццам бы за ўсёй гэтай прасторай свету і паветра схаваўся чароўная ноч...

Ён часта ўспамінае пра тое, што калісьці бачыў, што і каго любіў, але ўсё гэта даўно мінула. Так, свет Скрыпнічэнка — выдуманы, сканструяваны, і стаўленне аўтара да адлюстраванай калізіі распазнаюцца не адразу: яны схаваны за апасродкаванасцю мастацкага мыслення і пастаянным імкненнем да іншасказання, за ўскладненасцю, "закадзіраванасцю" пластычнай мовы. Такі падыход да рашэння сваіх задач пазбаўляе творцу непасрэднасці, але затое дае прастору для фантазіі, уяўлення гледача. Метафарычная значнасць усіх элементаў формы — колеру, святла, прасторы, судносіні аб'ёмаў і г. д. — робіць такія творы разлічанымі на маштабнае ўспрымання. У іх — тэкст і падтэкст, відэаочная (і часцінкам займальная) сюжэтная кампазіцыя ды прыхаваны сэнс, вонкавы, адкрыты "сюр" і ўнутранае напружанае выяўленне аўтарскага стаўлення да свету, адкрыты зварот да ўзораў мастацтва мінулага і пошукі самабытнай пластычнай мовы.

У рамках такой сістэмы выразнае месца адводзіцца іроніі: яна дапамагае схаваць гэтыя, часам пакутлівыя, пошукі формы светаўвасаблення і ўзнікае ад эмацыйнага аддалення мастака ад аб'екта адлюстравання ды нежадання адкрыта выявіць свае пачуцці. Іронія Скрыпнічэнка дапускае інтэлектуальную ацнку з'явы: спаткаку — творцай, а потым — гледачом. Мастак прапаноўвае зірнуць на свет збоку, перш чым яго прыняць або адхіліць. Іронія прадвызначае многія глыбінныя ўласцівасці эмацыйнай структуры жывапісу, стварае пэўную дыстанцыю паміж мастаком і гледачом. Тут няма прамых і адкрытых эмацыйных адносін — іронія выклікае неабходнасць дашуквацца сапраўдных аўтарскіх пачуццяў, а не атрымліваць іх "з рук у рукі".

Георгій Скрыпнічэнка, як правіла, "да краю" запаўняе свае сюррэалістычныя палотны, прасякнутыя глыбока схаванай іроніяй ці сарказмам, пранізліва-шчаслівым святлом, які дае фігурам, прадметам ды іншым аtryбутам і аксесуарам адчуванне нейкага шматспойнага духоўнага Універсуму, дзе несумяшчальныя ў рэальным свеце рэчы, калізіі ды сітуацыі апынаюцца ў адзінай гульнівай і "знакавай" прасторы. Гэта бачна ў такіх палотнах, як "Гармонія стагоддзяў", "З вякоў мінулых", "З гісторыі чалавецтва" і "Вехі чалавецтва", "Ланцуг жорсткасці", "Напрамак адзін — адзіноцтва", "Апакаліптычны вынік", "Ружовы

ўсход — пахаванне Еўропы", "Сёння раніцай а дзвягтай", "Па шляхах жыцця", "Нараджэнне", "Мілая старонка", "Свет уратаванай прыгажосці. Алегорыя міру", "Спева роднага краю", "Рабі сваю справу", "Не сумуй, Ганначка, заўтра вяселле! — У Чарнобылі свята" і "Забруджаная зямля", "Смута, прывячаю Радзіме", "Мудрагелістая Еўропа", "Веснавая арытмія", "Кола жыцця", "Свята. Радаўніца", "Непарушанае становішча"... Але ён і "чысты" рэаліст у найвышэйшым сэнсе слова, калі малюе беларускія краявіды або нацюрморты ў стылі галандцаў, як гэта бачна, напрыклад, у работах "Каля Мані", "Бясконцаць часу", "Паміж Валожынам і Вішневым", "Вушаччына. Зямля Васіля Быкава і Рыгора Барадуліна", "Германавічы, спатканні. Зямля Язэпа Драздовіча", "Вязынка", "Успаміны", "Нацюрморт з арэхамі"...

Вельмі шмат карцін у творчай спадчыне мастака: я ведаю, што ён нават у святы стаіць у сваёй майстэрні ля майльберта. Над некаторымі работамі ён працуе вельмі доўга. Канешне ж, шмат што змянілася ў яго жывапіснай метафарычнай палітры, але тая душэўная шчодрасць, чалавечая камунікабельнасць, тое рэдкае пачуццё таварыства, якое я назіраў у творцы яшчэ ў маладосці, засталіся ў яго паранейшаму непарушным залатым стрыжнем...

Барыс КРЭПАК

Уласна лялькі выкарыстаны таксама "мінімалістычна"-мінімальна: у адным фрагменце — шкелеты, у другім — каларадскія жукі, маленькі помнік-статуэтка (вершнік на кані, што стаў на дыбкі) — у выглядзе такой жа каларадскай пачвары са страшным агромністым ценем на скране. І ўсё! А эфект — папраўдзе "сімфанічны". Сінтэтычнасць спектакля — ва ўзаемадзеянні ўсіх яго складнікаў, узаемапранікненні заканамернасцей адных відаў мастацтва ў другія. Ужо пачатак дзеяння, нягледзячы на рэчытатыўнасць, успрымаецца як буйная оперная сцэна з удзелам саліста і хору з балетам. Пастаўлены паклон — як фінал канцэртнай данс-праграмы (балетмайстар — Вольга Рэпіна). Такі ж сінтэз усяго з усім выкарыстаныя крозрэ, ствараючы папраўдзе непадзельную аднасць, імя якой — жыццё. І — Мастацтва!..

Н.Б.

На здымку: сцэна са спектакля "Дзяды".

У Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі імя В.Дуніна-Марцінкевіча, што знаходзіцца ў Бабруйску, паставілі са школы вядомага п'есу Д.Фанвізіна "Недарасль" — да 230-годдзя з дня нараджэння аўтара і да адкрыцця сезона, якое ў гэтага творчага калектыву прыпала на канец кастрычніка.

Першыя два паказы зазналі сапраўдную буру палярных эмоцый гледачоў — ад ашалелага захлелення моладзі да безапеляцыйных заклікаў "Забараніцы!" з боку прыхільнікаў непарушнасці тэатральнай класікі. Здавалася б, "дзягназ" — відавочны: новая пастаноўка, як заўважыла адна з вядомых тэатральных крытыкаў, дае падставу ўвесці яшчэ адну намінацыю Нацыянальнай тэатральнай прэміі — "Лепшая гія-кампанія". Але, дадамо, з удакладненнем: "У Інтэрнэце". Бо завітаўшы на трэці паказ (а ён, па тэатральных забабонах, — звычайна самы "правальны"), я ледзь не страціла прытомнасць: зала была — напаяўгустая. Хаця, пагадзіцеся, традыцыйнае ўвасабленне п'есы рускага класіцызму XVIII стагоддзя — у пляці дзеха, практычна "да апоўначы", — наўрад ці прыцягнула б больш публікі. Дый палова залы ў рэгіяна-

Дарасці да "Недарасля"?

Вольная "чупакабра" класікі

льных тэатрах (не толькі ў нас, але і ў Расіі, ва Украіне) — сітуацыя звычайная. І ў такіх умовах — дыскусія па тэатры?

Па сталічных мерках, тэатральная "чупакабра" аказалася ўсяго толькі "вольным прачытаннем класікі" — менавіта так пазначаны жанр пастаноўкі ў праграмы. А дзе ўвогуле апошнім часам можна ўбачыць "дакладнае прачытанне"? Хіба ў пэўных аматарскіх калектывах, дзе яго разумеюць як агучванне тэксту "гаворачымі галовамі". Рытууючыся да прагляду, я і сама пачала ўчытвацца ў п'есу Фанвізіна — і... паехала са смеху, ледзь дайшоўшы да сцэны з'яўлення Старадума: той вяртаецца з Сібіры, адкуль не дасялаў ніякіх звестак. Па цяперашніх мерках — "крымінальны аўтарытэт", дый годзе! А менавіта гэтае "пераўвасабленне" больш за ўсё шакавала многіх "абаронцаў" арыгінала, але ніхто чамусьці не аспрэчваў сцэну вяслелля Мітрафана з Соф'яй, якой у п'есе не было і быць не магло. І ўжо адно тое, што нашумелы спектакль вымушае ўзяць у рукі кнігу, можна лічыць яго грамадскім здабыткам, звернутым, у тым ліку, да маладога пакалення. Бо ў п'есе вы знойдзеце яшчэ шмат актуальных, якія могуць стаць штуршком да вашых уласных "прачытанняў". Вось, скажам, цытата, на якую ў школе ўвагі не звяртаюць: "Не май ты да мужа свайго каханна, што на сяброўства паходзіла б. Май да яго сяброўства, падобнае да каханна... Тады і пасля дваццаці гадоў сямейнага жыцця знойдзеце ў сэрцах вашых ранейшую адно да аднаго прыхільнасць".

Што ж да здабыткаў мастацкіх, дык у пастаноўцы папраўдзе ёсць шмат цікавых нітачак-ітэй, але многія з іх кінуты, не даведзены да лагічнага канца, не "за-

вязаны" з іншымі ў карункавую сурвэтку, а "тырчаць" ва ўсе бакі, якія наумымна вядуць у нікуды. Таму, мабыць, і ўзнікае ў гледачоў адчуванне раскіданай мазалі, якая так і не сабіраецца ў карцінку-"пазі". Некаторым смешным мізансцэнам перашкаджаюць прыкрыя дробязі. З сейфа, дзе захоўваюцца грошы, раптам выходзіць... "аголеная" дзяўчына ў абіягаючым, ды надта белаватым паадценні "камбінезоне". Дзяўчыны ў лазні "эратычна" (а насамрэч — млява і непрыгожа) гладзяць свае ногі. Што ж, рэжысёр Максім Сохар пабаяўся ісці да канца? Не было яго і на абмеркаванні...

А між тым, сярод лепшага — сцэна з "басейнам", трагічны вобраз Соф'і, якая развучаецца слухаць музыку сваёй душы, ідэя пластычных інтэрмедый (праўда, часам ім патрэбны іншы тэмпартыт), сцэнаграфія Пятра Анашчанкі, якая спалучае антураж моднай крамы з казачным "абсурдам" нахштальт кэралаўскай "Алісы...". Дый многія рэжысёрскія дэталі, адпаведна эстэтыцы постмадэрна, маюць свае мастацкія "адсылкі" да іншых твораў. "Лёгкае здабыча" масавай публікі (моднае дэфіле, лязна, злодзей-кішэннік і злодзей у законе, трагікамічнае вяслелле, ледзь не крымінальны перадрэл сфер уздзеяння ў духу пачатку "ліхіх дзевяностых") павінна быць прынадай, "праглынуць" якую глядач будзе вымушаны дадумаць-дабудоўваць астатняе. Пакуль жа некаторыя ідэі вырашаны ў спектаклі надта плагатна, "сякерай" — замест "пілачкі для пазночкі", якая незаўважна надае мастацтва таямнічы шарм, "недасказанасць", жаданне прыйсці на спектакль яшчэ...

Н.Б.

На здымку: сцэна са спектакля "Недарасль".

авывява наўмысна дэманструецца "рыўкамі", стварае адчуванне "пункціру", якое бывае ўласціва ўспамінам. Прысутнасць артыстаў на сцэне, у выяве на экране і, праз цень, па-за экранам надае аповеду шматмернасць, "глыбіннасць". А фінал з яго архіўнымі кадрамі (відэамантаж Андрэя Драко) нібыта ўваскрашае першую палову XX стагоддзя: спаткаку ў больш ці менш храналагічнай паслядоўнасці, потым — у

зваротным руху, нібыта стужка часу адкручваецца назад. Позірк фіксуе і нейкія мастацкія "паралелі"-падабенствы (да прыкладу, паміж бярвенном і запалкай), прычынна-следчыя сувязі (выбухі — могілкі), ідэнтычныя магутнаму сімфанічнаму развіццю, што адбываецца ў музыцы, якая спаткаку, здавалася б, не выходзіць за межы мінімалізму, заснаванага на неафолькавых інтанацыях.

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

Кобрынскі раён Брэстчыны назваць шараговым ці малацікавым на культурнай карце Беларусі язык не павернецца. Хапае тут сваіх мясцовых раскручаных брэндаў, культурных праектаў не толькі абласнога, але і рэспубліканскага ўзроўню, а аўтэнтчныя мясцовыя калектывы — жаданыя госці за межамі краіны...

Словам, крэатыву не бракуе. Прычым і на спонсарска-мецэнацкай дзялянцы. Усё гэта адбываецца, па перакананні намесніка старшыні Кобрынскага райвыканкама Валянціна Трубыча, толькі з той прычыны, што шчыльныя сувязі з мецэнатамі ў мясцовым адзеле культуры наладзілі яшчэ шмат гадоў таму, не чакаючы загаду "зверху". І здаўна мясцовыя культуротворцы цікавяць адметныя акцыі, на якія, натуральна, прыцягваюцца значныя спонсарскія сродкі.

Але, на мой погляд, справа тут не толькі ў гэтым. Падаецца, гаворку варта весці таксама і пра своеасаблівы ды нават у нечым унікальны падыход да планавання культуротворцамі сваёй дзейнасці. Бо мясцовыя клубнікі, бібліятэкары ды музейшчыкі не кіруюцца адно шаблонным, ды, па вялікім рахунку, "мёртвым" штогадовым планам работы, а пастаянна імкнуцца ствараць новы праект, зладзіць акцыю, яшчэ і зацікавіўшы сваімі ноу-хау кіраўнікоў мясцовых прадпрыемстваў, фірм, арганізацый. З такім падыходам да справы і вынікі, натуральна, адпаведныя.

Праекты на перспектыву

Неаднойчы пісаў пра тое, што адшукаць арыгінальны творчы праект, як сведчыць практыка журналістаў "К", складана. Бо не для каго не сакрэт: рэгіянальныя культуротворцы зазвычай працуюць торным шляхам. Усім нам вядомы шматлікія "сядзібы Дзеда Мароза", скапіраваныя на адзін капыл святы вёсак ці дыскатэкі, кніжныя выстаўкі ды вечары-сустраччы. Амаатарскія ж бібліятэчныя аб'яднанні называюць "Чамучка". І ніяк інакш.

узняўся да фактычна рэспубліканскага за год-другі. Падобнага выніку немагчыма было б дасягнуць без наладжанай рэкламы. А гэта не толькі аб'явы ды запрашэнні да ўдзелу ў раённым ці абласным друку, але і выкарыстанне Інтэрнэта. Напрыклад, сёння ў адной з сацыяльных сетак створана група, якая аб'ядноўвае аматараў "Свабоднага руху" і дазваляе кожнаму далучыцца да акцыі.

Спонсары, натуральна, названы маладзёжны фестываль не абмяноўваюць. Таму, напрыклад, з харчаваннем

ходжання. Тым больш, як сцвярджае Надзея Жук, галоўная ідэя свята — піяр свайго рэгіёна і прыцягненне на Кобрыншчыну турыстаў не толькі з Беларусі, але і з замежжа.

Падобнае свята нельга назваць інавацыйнай кобрынскай

Парк зарабляе з дапамогай вясельных картэжаў. А спонсары, бачачы выніковыя працы, гатовы аплациць выраб і ўстаноўку нават малых скульптурных форм.

У сваю чаргу, заўважу, што калі ў Іванаўскім раёне дадзенаю праблема "раскруці" фэсту паспяхова вырашылі, дык на Кобрыншчыне, на мой погляд, шмат што яшчэ можна зрабіць... Але ж не будзем сляпацца, бо, як кажа Надзея Жук, "Золата палёў" — гэта новы праект мясцовых культуротворцаў. Перакана-

рына стараюцца адзначаць з удзелам мясцовых калектываў, а не запрашаць на іх прыезджых "зорак". Натуральна, выдаткоўваючы пасля гэтага для многіх ансамбляў грошы на набыццё новых камплектаў сцэнічных касцюмаў.

Цікава і вось яшчэ што: мясцовы філіял РУП "Беларуснафта" і ААТ "Кобрындрэў" праспансавалі пездку народнага ансамбля песні і музыкі "Бурштын" Палаца культуры ў... Дзлі. Палёт у сталіцу Індыі быў ажыццёўлены, у тым ліку, і дзякуючы актыўнаму

Спонсар падтрымае,

Кобрыншчына: рэальныя вынікі "мазгавых штурмаў"

Натуральна, прыдумаць нешта адметнае значна цяжэй, чым збіцца на правэранае, але старое. Выйсцем з гэтай сітуацыі, лічу, можа — і павінна — стаць своеасаблівае канкурываванне паміж бібліятэкарамі, клубнікамі, музейшчыкамі рэгіёна па распрацоўцы і ўвасабленні таго або іншага цікавага праекта. Зразумела, пры ўмове, што начальнік аддзела культуры сам зацікаўлены ў падобнай праектнай дзейнасці і заахвочвае да актыўных высілкаў у названым кірунку.

Менавіта гэтым пасылам і кіруюцца ў Кобрынскім раёне. Кіраўнік мясцовай сферы культуры Надзея Жук пастаянна ладзіць у сваім кабінце своеасаблівыя "мазгавыя штурмы", ставячы перад сваімі падначаленымі толькі адну задачу: прыдумаць нешта новае і адметнае. Крэатыўныя высілкі, як мне распавядалі самі культуротворцы, ад пачатку даваліся досыць складана. Але з цягам часу новыя праекты ў адзеле культуры пачалі з'яўляцца як грыбы пасля дажджу.

Да таго ж, праз пэўны час і самі супрацоўнікі ўбачылі плён сваіх прапаноў. Цяпер ужо клубнікі, бібліятэкары ды музейшчыкі, што называецца, самі засыпаюць кіраўніцтва новымі ідэямі. Так што практыка "мазгавых штурмаў" у маштабах раёна цалкам сябе апраўдала. Магчыма, падобныя "баявыя" планёркі варта ўвесці ў кожны аддзел культуры краіны? Плён падобных пасяджэнняў, калі ім умела распарадзіцца, выявіўся б, на мою думку, абавязкова.

Лянота ці "адмазка"?

Пра колькі праектаў распавядаю асобна. Да прыкладу, пра фестываль маладзёжных ініцыятыў "Свабодны рух", які ладзіцца на базе кінатэатра "Вясёлка". Па словах дырэктара ўстановы Руслана Грышко, на фэст прыязджаюць з Мінска, Віцебска, Брэста ды з іншых гарадоў краіны. Хтосьці прыме ўдзел у конкурсе графіці, нехта прадамаструе свае здольнасці ў брэйк-дансе, а іншы ўразіць гледачоў сваімі вакальнымі данымі...

Не сакрэт, што ўвагу моладзі да падобных мерапрыемстваў прыцягваюць звышцяжка. Але фестываль, які распачынаўся на раённым узроўні,

удзельнікаў фэсту дапамагаюць, не раўняючы, усе прадпрыемствы горада. Мясцовая студыя "Легенда" ў час мерапрыемства ладзіць відэасесіі, з якіх потым робіцца відэакліп, а яшчэ адна студыя друкуе за свой кошт дыпломы для пераможцаў... Маладзёжнае свята зазвычай заканчваецца феерверкам, які, зноў-такі, ладзіцца на грошы мясцовых бізнесменаў... Карацей, прасіць і "вымольваць" фінансавую дапамогу не даводзіцца. Але ж, натуральна, без наладжанай арганізацыі такога выніку дасягнуць было б не так проста. Не кажу ўжо і пра тое, што моладзі падобных акцый заўсёды не стае ні ў райцэнтрах, ні ў сельскай мясцовасці...

Так што культуротворцы такім чынам забіваюць "двух зайцоў": узаемакарысна супрацоўнічаюць са спонсарамі і пашыраюць свой уплыў на мясцовае маладзёжнае асяроддзе. На жаль, у многіх раёнах Беларусі пра рэалізацыю маладзёжных ініцыятыў паспяхова забываюць, наракаючы пры гэтым звычайна то на Інтэрнэт, у якім сядзяць падлеткі, то на само "пакаленне пех", якое немагчыма нічым зацікавіць... Тое, што гэта — толькі, кажучы маладзёжным стэнгам, "адмазка", зразумела кожнаму. А па досвед правядзення падобных маштабных мерапрыемстваў раіў бы звярнуцца да Руслана Грышко, бо на базе "Вясёлкі" ладзіцца не адна падобная акцыя. Але ж гэта тэма, магчыма, для іншага, асобнага, артыкула.

Ад "Золата..." да турызму

Яшчэ адным арыгінальным праектам можна лічыць Кобрыншчыны, прымеркаванае да дзён Еўрапейскай культурнай спадчыны, што праходзіць пад назвай "Золата палёў". Пад час акцыі ладзіцца выстаўкі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, дэманструюцца традыцыйныя абрады і танцы, а наведвальнікаў частуюць стравамі нацыянальнай кухні...

На мой погляд, названае мерапрыемства нечым нагадвае Фестываль традыцыйнай палескай кухні "Мотальскія прысмакі", што ладзіцца ў суседнім Іванаўскім раёне, але ж без прывязкі да пэўнага месцазна-

культуротворцаў, але ж мушу адзначыць, што падобныя рэгіянальныя фэсты маюць вялікую будучыню, прычым не толькі ў плане захавання культурных традыцый беларусаў. Спашлюся ў пацвярджэнне свайго меркавання на думку эксперта. Старшыня Праўлення Беларускага грамадскага аб'яднання "Адпачынак у вёсцы" Валерыя Клічунова лічыць, што рэгіянальныя фэсты могуць і павінны зацікавіць турыстаў ды замежных гасцей. Варта толькі працаваць на перспектыву: уключаць падобныя мерапрыемствы ў турыстычныя замежныя даведнікі, рэкламуючы такім чынам свае акцыі не толькі ў тым або іншым рэгіёне Беларусі, а і ў далёкіх краінах. І, натуральна, ствараць сваю брэндавую сувенірную прадукцыю: майкі, наклэйкі, календарыкі з лагатыпам фэсту, наладзіць выпуск ды продаж вырабаў з гліны ці дрэва і многае іншае...

ны, праз некалькі гадоў кобрынская ініцыятыва набудзе зусім іншы размах і розгалас.

Дзліскі поспех

Па сцвярджэнні Надзеі Жук, наладжанае дзяржаўна-прыватнае супрацоўніцтва — рэальная дапамога сферы раённай культуры. Напрыклад, кіраўніцтва мясцовага аддзялення "Беларусбанка" выдаткавала 15 мільёнаў рублёў на набыццё музычных інструментаў, а адно з СВК праспансавала набыццё баяна для мясцовага калектыву на суму ў 37 мільёнаў рублёў. Прадпрыемства "Калор" часта выдаткоўвае для патрэб культуротворцаў сваю прадукцыю — фарбы, якія ідуць на афармленне фасадаў і ўнутраных памяшканняў многіх устаноў культуры раёна. Дый прафесійныя святы кіраўнікі прадпрыемстваў Коб-

пазіцыянаванню калектыву праз Інтэрнэт: менавіта такім чынам арганізатары ІВ Дзліскага міжнароднага фестывалю фальклору і выйшлі са сваім запрашэннем на кобрынцаў. Ці варта казаць, што выступленні калектыву з далёкай Беларусі, што называецца, скарылі мясцовую публіку? У сувязі з гэтым "Бурштын" паліцеў таксама яшчэ і ў... Калькуту, прычым — ужо за кошт сродкаў арганізатараў фэсту.

Вось яшчэ адзін ярскі доказ вядомай прымаўкі пра камень, пад які не цячэ вада. Выкарыстанне ў сваёй дзейнасці Інтэрнэта, а таксама стварэнне асобных сайтаў аддзелаў культуры Беларусі, пра што неаднойчы пісала "К", як бачна, цалкам сябе апраўдваюць. Але чамусьці гэтая ісціна ўсё яшчэ выклікае неразуменне ў многіх аддзелах, дзе над пірамам сябе ў Сусветным павуціні толькі пачынаюць задумвацца...

Галерэя спонсараў ад "К"

Сход акцыянераў вырашыў: дапамагчы!

Ігар МАСЬКО — чалавек у Кобрынскім раёне вядомы. І не толькі тым, што сельскагаспадарчае прадпрыемства ААТ "СВК "Стрыгава", якое ён узначальвае, — адно з найбуйнейшых у раёне (у ім працуе блізу 300 чалавек), а фінансавыя паказчыкі арганізацыі — на вышыні. Лічыце самі: за дзевяць месяцаў бягучага года тут быў атрыманы прыбытак прыкладна ў 6 мільярдаў 300 мільёнаў рублёў, а рэнтабельнасць гаспадаркі склала 38 працэнтаў.

— Мы заўсёды імкнемся вырашыць усе набалелыя пытанні з дырэкцыяй СДК, — кажа Ігар Валер'евіч. — Але самае галоўнае, мне зразумела, куды ідуць нашы фінансы, бачу высокую якасць працы культуротворцаў, іх стаўленне да сваёй дзейнасці. Таму і гатовы заўсёды ісці ім насустрэч. Адно што хацелася б, каб нашы мясцовыя калектывы выходзілі на больш высокі ўзровень, каб тая ж "Ясніца" актыўна заўляла пра сябе ў маштабах рэспублікі. А то часцяком бывае, што нашых артыстаў больш ведаюць за мяжой у Польшчы, чым на радзіме.

— Вы шмат дапамагаеце кіраўніцтву СДК з транспартам, з добраўпарадкаваннем прылеглай тэрыторыі (тым больш, сума на гэта пайшла сёлага не малая: прыкладна 30 мільёнаў рублёў), з набыццём інструментаў для калектываў Дома культуры... Вось, ведаю, нядаўна з вашай дапамогай культуротворцы "разжыліся" неабходным баянам. Падтрымка сапраўды даволі значная. Гэта менавіта ваша ініцыятыва як кіраўніка прадпрыемства?

— Нашымі даходамі распараджаецца агульны сход акцыянераў, і ў статуте нашага таварыства прапісаны артыкул пра спонсарскую дапамогу. За кошт гэтага мы маем магчымасць дапамагчы і ансамблю "Ясніца", і сельскаму Дому культуры, як, дарэчы, і мясцовай школе ды і ўсёй сацыяльнай сферы. На маю думку, бізнес у сённяшніх умовах папросту павінен быць сацыяльна арыентаваным. Бо ад гэтага, зразумела ж, выйграюць усе: і кіраўнікі прадпрыемстваў, і супрацоўнікі сацыяльнай сферы, і, натуральна ж, людзі, якія жывуць у гэтай мясцовасці. Таму магу сказаць, што пры далейшым паспяховым развіцці гаспадаркі падтрымка праектаў мясцовых культуротворцаў, натуральна, таксама павялічыцца...

Праца на імідж

Яшчэ адно з найбольш паспяховых, на мой погляд, пачынанняў аддзела культуры Кобрынскага райвыканкама звязана з замежжам. Аб праекце "Там, па майскай расе", што ладзіцца мясцовымі культуротнікамі ў шчыльным кантакце з музеем "Малая Бацькаўшчына" ў Студзіводах (Польшча) і скіраваны на захаванне ды папулярызаванню традыцыйнай культуры палешукоў, "К" пісала. Але важныя, на маю думку, не толькі выезды кобрынскіх аўтэнтчных калектываў за мяжу, але і тое, што названая акцыя — не аднадзённая, а разлічаная на доўгатэрміновае супрацоўніцтва. Да слова, у 2013 годзе ўжо таксама запланаваны выезд мясцовых ансамбляў у суседнюю краіну.

Развіццю замежных кантактаў павінна пасадзейнічаць, дарэчы, і падпісанае днямі пагадненне паміж Беластокам і Кобрынам. Паводле дакумента, для артыстаў прадугледжана, у прыватнасці, адкрыццё бясплатных шматразовых віз. Такія выезды, натуральна, узымаюць прэстыж ансамбля і прыцягваюць у яго моладзь. А гэта — рэальны падмурак для захавання традыцый на Кобрыншчыне.

Ёсць у падобным супрацоўніцтве і іншы, на мой погляд, немалаважны аспект: падобныя кантакты на рэгіянальным узроўні дазваляюць пазіцы-

і яшчэ адзін немалаважны факт: актыўны ўдзел мясцовых музейшчыкаў у міжнародных праектах. Да прыкладу, у стварэнні выдання "Ліостраваная гісторыя рускага ваеннага касцюма" — ад эпохі Пятра I да нашых дзён. На сёння выйшлі тры першыя тэмы серыі, і ва ўсіх іх прадстаўлены экспанаты з Кобрынскага музея.

На жаль, зноў-такі даводзіцца канстатаваць, што ні падобныя міжнародныя праекты, ні нават праца па стварэнні музейных сайтаў пакуль для нашых музейшчыкаў так і не сталася звыклай. А, гэўна, ні для каго не з'яўляецца адкрыццём той факт, што прэстыж музея, яго вядомасць і запатрабаванасць складаецца воль з такіх яркіх ініцыятыў. Адно толькі — ці шмат іх у музеях Беларусі? І выйцем тут можа стацца толькі зацікаўлены падыход да сваёй дзейнасці, праца на перспектыву. У тым ліку — і ў сферы дзяржаўнага-прыватнага супрацоўніцтва. Іншага ў сённяшніх эканамічных умовах ні для музейных, ні для клубных ці бібліятэчных устаноў папросту не дадзена.

Парк для ўсіх

Гаворку пра Кобрынскі парк культуры імя А.Суворова варта, на мой погляд, распачаць з Дзіцячага забаўляльнага цэнтра "Кеша". Супрацоўнікі установы не сядзяць склаўшы рукі ў ча-

емства "Кізел", суму ў 5 мільёнаў рублёў выдзеліў ААТ "Кобрынаграмаш", а ПГУП "Кобрынпрадукт" — 6 мільёнаў...

Спіс можна было б доўжыць, але ж заўважу, што падобная падтрымка ўстановы культуры выглядае цалкам натуральна. Кожны бачыць, як працуюць супрацоўнікі парку, як рэалізуююцца тыя праекты, якія тут ладзіцца, і, зразумела, любы кіраўнік прадпрыемства жадае, каб парк выглядаў яшчэ лепш, чым зараз. Таму і ідуць насустрач пажаданням мясцовых культуротнікаў. Але ж, натуральна, без тых шматлікіх праектаў, што рэалізуююцца супрацоўнікамі гарадскога парку, прывабіць суды мецэнатаў было б значна складаней. Чым не рэальны вынік творчага падыходу да справы?..

Праектная дзея "Ясніцы"

Напрыканцы — пра спонсарства на сяле. У адным з паселішчаў Кобрынскага раёна — вёсцы Стрыгава — пры мясцовым СДК працуе народны ансамбль беларускай песні "Ясніца". Ансамбль даўно зрабіўся сапраўдным брэндам не толькі свайго сельскага клуба, але і ўсёй Кобрыншчыны. З самога пачатку сваёй дзейнасці калектыву адрозніваюць ад іншых сваіх "сабратаў" тым, што амаль кожны артыст у ансамблі не толькі спявае ды грае, але яшчэ і танцуе!

Чаму спыніў сваю ўвагу менавіта на гэтым калектыве? А таму, што вядомасць артыстаў даўно перасягнула раённыя межы. Скажам, "Ясніца" — часты госць у Польшчы. Красамоўны факт: за бягучы год ансамбль даў блізу 90 канцэртаў! Гэтай лічбе, без перабольшання, могуць пазаздросціць і шматлікія знакамітыя рэспубліканскія калектывы...

Але хачу распавесці пра гэты калектыв і з той прычыны, што "Ясніца" вядомая сваёй актыўнай дзейнасцю па прыцягненні спонсарска-мецэнатскіх грошай. І супрацоўнічае яна ў гэтым аспекце не толькі з кіраўніцтвам мясцовага СВК. Ды прыкладу, выехаўшы ў суседні аграгарадок "Дывін" артысты з "Ясніцы" настолькі ўразілі сваім прадстаўленнем кіраўніцтва тамтэйшага беларуска-нямецкага прадпрыемства "Лангхайрх", што яно без ваганняў выдаткавала 18 мільёнаў на набыццё гукаўзмацняльнага комплексу для патрэб калектыву.

Кажу пра гэта таму, што пад час шматлікіх выездаў неаднойчы даводзілася чуць і нараканні, і просьбы кіраўніцтва таго або іншага сельскага Дома культуры паспрыяць у набыцці касцюмаў ці інструментаў для мясцовага калектыву. А чаму б не ўзяць прыклад "Ясніцы" за ўзор да дзеяння? Наладзіць кантакты і выязджаць з канцэртамі не толькі на калгасныя палеткі або ў маланасельныя вёскі, але і туды, дзе ёсць рэальная магчымасць атрымаць фінансавую падтрымку, выходзіць са сваімі прапановамі на прадпрыемствы, бізнес-структуры, уладальнікаў агра-экасядзіб... Прыклады падобнага ўзаемакарыснага супрацоўніцтва ўжо маюцца ў некаторых раёнах. Магчыма, "вечнае" пытанне нястачы грашовых сродкаў такім чынам і вырашылася б — калі не поўнасцю, дык хоць часткова. Перакананы, кіраўніцтва аддзела культуры, бачачы такую актыўнасць па прыцягненні спонсарскіх сродкаў, і само было б зацікаўлена развіваць дадзены напрамак.

На Кобрыншчыне гэтую аксіёму, як бачна, разумеюць. Таму і маюць шэраг цікавых праектаў, падтрыманых сацыяльнымі партнёрамі, ад чаго ўжо займелі неаблігі фінансавы прыбытак. Скарыстацца іхнімі знаходкамі, а таксама, як ужо пісаў, зладзіць "мазгавыя штурмы" ў сваім раёне, можа кожны. Дык мо варта пачынаць?..

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Кобрынскі раён — Мінск Фота аўтара

Хэдлайн рэгіёна: прыватная ініцыятыва — агульны інтарэс

Відаць, першымі турыстамі трэба лічыць пілігрымаў, якія наведвалі "святыя мясціны" дзеля збавення душы, замольвання грахоў і набыцця пазітыўных эмоцый. Як толькі гэтая з'ява стала маштабнай, вандроўнікі трапілі пад апеку тагачасных "тураператараў", якія забяспечвалі транспарт, ахову, начлег, маючы з гэтага стабільны прыбытак. Нарадзіўся турыстычны бізнес стыхійна, але з часам трывала стаў на фінансавыя ды арганізацыйныя рэйкі.

Імідж прыцягвае грошы

Мемарыялізацыя і музеефікацыя тых або іншых мясцін дзеля прыцягнення людзей, гатовых плаціць за ўражанні, з развіццём цывілізацыі пашырыліся на ўвесь свет. Ахвочаму да ўражанняў можна "прадаць" і Аравійскую пустыню, і Альпійскія горы, і палескае балота. Галоўнае — прывязаць мясцовы ландшафт да гістарычнай постаці альбо надзвычайнай падзеі. Той, хто жыве ў часы СССР, памятае маршруты "па мясцінах баявой і працоўнай славы савецкага народа" альбо "па Ленінскіх мясцінах". Быў у Саюзе і турызм з культурным ухілам — па сцэжках, дзе хадзілі Пушкін ды Талстой. А воль саюзныя рэспублікі "святыя мясціны", звязаных з імёнамі сваіх нацыянальных герояў і творцаў, амаль не мелі.

Але менавіта на Беларусі музейны статус помнікаў атрымалі месцы нараджэння і маладых гадоў мясціны Янкі Купалы, Якуба Коласа, Адама Міцкевіча. Гэта гіганты, якіх немагчыма не заўважыць, немагчыма ігнараваць. А воль іншым творчым постацям, таксама важным для нацыянальнай культуры, на музеефікацыю роднай хаты разлічваць не даводзілася. Калі, да прыкладу, казаць пра выяўленчае мастацтва, дык у савецкі час у Беларусі мемарыяльным музеем быў ушанаваны толькі Вітольд Бялініцкі-Біруля.

Сёння сітуацыя змянілася. Беларусь — суверэнная дзяржава і сама вызначае свае гістарычныя ды культурныя прыярытэты. На дадзены момант на нашай культурнай прасторы паўстаў шэраг імянных мастацкіх галерэй у родных мясцінах выдатных мастакоў. Галерэя Гаўрылы Вашчанкі ў Гомелі, Паўла Масленікава — у Магілёве, Віктара

ды проста турыстам паглядзець на драўляны дом у вёсцы Вялікарыта, што на Маларытычыне, дзе нарадзіўся "першы еўрапеец у новым беларускім мастацтве"? Асабіста я з задавальненнем пабачыў бы вясковыя палеткі, з якіх паднялася зорка беларускага авангарда. Калі парупіцца, дык для экспазіцыі ў хаце Селешчука знойдуцца і асабістыя рэчы мастака, і ягоныя творы. Урэшце, тэму гэтую "К" узяліма некалькі разоў, але гэўная зацікаўленасць мясцовых улад упіралася ў нястачу грошай...

Нядаўна ад нас пайшоў выдатны мастак Сяргей Цімохаў. Нарадзіўся ён у вёсцы Кротава, што на Гомельшчыне, доўгі час працаваў у Полацку. І яго родная вёска, і славу ты горад, да гісторыі якога Сяргей спрычыніўся, маглі б стварыць галерэю. Чым не брэнд для мясцовасці?

Уладзімір Савіч — адзін з самых вядомых, аўтарытэтных і адначасова — самых непрадказальных мастакоў Беларусі. Гэта засведчыла нядаўняя юбілейная выстаўка ў Нацыянальным мастацкім музеі. Савіч родам з Лагойшчыны. Як вядома, гэтыя мясціны неафіцыйна называюць беларускай Швейцарыяй, а сам Лагойск — беларускім Давосам. Між тым, падобным ганаровым вызначэннем бракуе культурнага нападзення. Мне падаецца, раённыя ўлады маглі б паразумецца са сваім славуцім земляком наконт стварэння ў горадзе ягонай галерэі. Зноў жа, гораду — брэнд, жыхарам жа будзе што гасцям паказаць.

Я згадаў некалькі перспектывных пунктаў, дзе можна хоць зараз распачаць "раскрутку" мясцовых брэндаў, планавачы стварэнне імянных мастацкіх галерэй, якія ў перспектыве могуць стаць шматфункцыяна-

Як рэалізаваць прыватную ініцыятыву на раённым узроўні? Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-334-57-23, абмяркоўвайце тэму на www.facebook.com/kimpresby і www.twitter.com/kultura_by! Нам важная менавіта ваша думка!

Грамыкі — у Оршы, у сталіцы ёсць галерэі Міхаіла Савіцкага і Леаніда Шчамялёва, у Бабруйску — Галерэя-музей Георгія Паплаўскага... Галоўнае — акрэслілася тэндэнцыя шанаваць сваё.

Варта адзначыць, што згаданыя галерэі адкрыліся ў вялікіх гарадах, дзе на культуру ёсць грошы. Між тым, і райцэнтры, і мястэчкі, і нават вёскі, якім пашчасціла стаць маленькімі радзімамі выдатных творцаў, маглі б мець з гэтага і ўласны гонар, і брэнд, і прыбытак. Калі, зразумела, правільна ўзяцца за справу. Як слушна казаў класік, палёт пачынаецца не з моманту, калі распраўляюцца крылы, а — з думкі пра палёт...

Мікола Селяшчук не быў уганараваны званнем заслужанага ці народнага, але ён — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі. Да таго ж, ён адным з першых сярод беларускіх творцаў пратаптаў дарогу на Запад, прабіўся са сваімі карцінамі на прэстыжныя аўкцыёны. Як вы думаеце, цікава было б фанатам беларускага авангарда, гісторыкам мастацтва

льнымі культурнымі цэнтрамі. А колькі такіх пунктаў на карце Беларусі! Калі ўважліва паглядзець...

Мне могуць запрэчыць: маўляў, у згаданых гарадох і вёсках хапае праблем і без таго, каб дадаткова браць на плечы амбіцыйныя культурныя праекты. Аднак культура стварае імідж, а імідж прыцягвае грошы. Прасцей кажучы, для інвестара заўжды будзе больш прывабнай тая мясціна, дзе ёсць музей, карцінная галерэя, чым тая, дзе ўся "культура" завіхаецца вакол мясцовай крамы. Гэта не стратэгія, гэта — псіхалогія.

І яшчэ. Сітуацыю, калі цэлы рэгіён грэецца ў святле нейкага фэсту, які ладзіцца ў абласным цэнтры, калі жыхары вёсак і мястэчак выпраўляюцца "па культуру" ў той жа цэнтр, за дзясяткі кіламетраў, нельга лічыць нармальнай. Значыць, само жыццё прымушае ствараць паўнаватасныя культурныя асяродкі там, дзе жывеш. Каб кожны населены пункт меў чым ганарыцца...

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Калі...

"Ясніца" можа навучыць зарабляць, а таксама супрацоўнічаць са спонсарамі кожны аматарскі калектыв Беларусі.

янаваць беларускую культуру далёка за межамі краіны. Дык чаму ж сёння прыклады паспяховага ўзаемадзеяння з замежжам у аддзелах культуры можна пералічыць па пальцах? Паказаць беларусам сапраўды ёсць што. А вялікія транспартныя выдаткі, на якія спасылаюцца звычайна ў рэгіёнах, як бачна, можна звесці да мінімуму з дапамогай таго ж прымаючага боку.

Сайт для музея

Не мог не завітаць і ў Кобрынскі ваенна-гістарычны музей, дзе таксама маецца шэраг цікавых ініцыятыў. Гэта, па словах дырэктара ўстановы Алены Бабенка, і зладжанае сёлета ў музеі Міжнародная канферэнцыя "Айчынная вайна 1812 года ў гісторыі Беларусі", і Ноч музеяў, што прайшла ва ўстанове з элементамі тэатралізацыі, і многія іншыя праекты.

Няблага шчыруюць мясцовыя музейшчыкі і на спонсарска-мецэнатскай дзялянцы. Шмат хто з гараджан ды гасцей Кобрына дорыць установе каштоўныя і рарытэтыя прадметы, якія, зразумела, папаўняюць музейную экспазіцыю. А нядаўна адзін з мясцовых жыхароў закупаў для ўстановы копію сцяга 11 гвардзейскай Пінскай дывізіі, якая вывозыла горад ад фашыстаў у 1944 годзе.

Іншы спонсар бясплатна зрабіў для музея сайт www.museum.mukobrin.by. Сярод усіх фактаў, тут можна атрымаць звесткі пра кошы на музейныя паслугі.

канні дзяржаўнай дапамогі, а актыўна зарабляюць самі. І рэнтабельнасць — значная: каля 50 працэнтаў.

Акрамя таго, супрацоўнікі Цэнтры актыўна ўзаемадзейнічаюць са спонсарамі. Да прыкладу, ва ўстанове маюцца дзіцячыя цацкі, як кажучы, на любы густ, і прадстаўлены яны кіраўніцтвам сумеснага беларуска-ізраільскага прадпрыемства "Палесце". Агульны кошт падоранага пацягнуў на суму амаль у 30 мільёнаў рублёў.

Калі ж казаць пра сам парк, дык на яго тэрыторыі працуюць атракцыёны, летняя дыскатэчная пляцоўка, амфітэатр, якія, натуральна, таксама дадаюць грошай у скарбонку платных паслуг... А яшчэ не так даўно супрацоўнікі пачалі ладзіць у парку вяселлі ў старадаўнім стылі, апрачаючы маладых у касцюмы XIX стагоддзя і прадастаўляючы ім сапраўдную карэту... Прычым такія цікавыя ды незвычайныя вяселлі карыстаюцца вялікім попытам у кобрынцаў.

Шмат у чым дапамагае ў прыцягненні сродкаў і тое, што, па словах дырэктара кобрынскага парку Ірыны Карабчук, яе ўстанова мае статус юрыдычнай асобы. Толькі сёлета супрацоўнікі ўжо здолелі прыцягнуць прыкладна 45 мільёнаў спонсарскіх сродкаў, якія пайшлі на добраўпарадкаванне паркавай тэрыторыі, устаноўку тут малых скульптурных форм ды многае іншае. ААТ "Кобрынскі маспасьрзавод" выдаткаваў 10 мільёнаў рублёў, як і прыватнае прадпры-

РЭГІЁНЫ: МАЙСТАР-КЛАС КРЭАТЫВУ

Першы Палацавы баль у Нясвіжы стаўся падзеяй, якую ўсе абмяркоўваюць у Сеціве цягам тыдня. Таму, абстрагаваўшыся ад вэб-дыскусій, паразважаем пра перспектывы такога кшталту імпрэз у рэгіёнах краіны. А найлепшым атачэннем для іх, думаецца, стануць старадаўнія замкі і сядзібы. Тое і давёў Нясвіжскі баль!

Пасля балю. | — перад ім

Калі адродзяцца падобныя імпрэзы ў былых шляхецкіх сядзібах краіны?

Не здзіўляйся такому павароту тэмы. Пачнём з таго, што далёка не кожны ўласнік — аддзел культуры райвыканкама альбо прадпрыемства — мае канкрэтны план дзеянняў адносна аб'ектаў спадчыны. Магчыма, **ідэя прыстасавання** стане тым штуршком, які запаліць надзею для наяўных муроў. Не абавязкова зводзіць функцыю адноўленага сэнна ці ў будучым аб'екта да раз і назавжды сфарміраванай экспазіцыі, дзе, куды ні кінь вокам, — "Рукамі не крацаць!". Усё тое жывыя мясіны са сваімі традыцыямі — шляхетнымі, густоўнымі, нашымі — беларускімі!

Урэшце, у занябаных сядзібных комплексах хіба толькі цяпер вуцціна ды "ўсё траваю парасло". А стагоддзе-паўтара таму тут віравала жыццё. І карэты з'язджаліся на балі. Калі няма пад рукой дакладных дакументаў пра тэма часу ў вашым краі, адгарніце хоць бы першую кнігу Караткевічавых "Каласоў пад сяр-

прудпрыемства? Няўжо не зацікавацца прадстаўнікі харчовай галіны вобласці тым, каб іх прадукцыя эксклюзіўна падавалася гасцям, а лагатып змяшчаўся на ўсёй рэкламнай паліграфіі? Ды і выраб апошняй з лёгкасцю падтрымае фотастудыя райцэнтра. У ідэале падзею — а як гучыць "Пастаўскі баль", "Ружанскі баль", "Крычаўскі баль"! — варта "прывязаць" да рэгіянальнага інвестфоруму. Тады **карысць для партнёраў** узрасце ў разы, а разам з ёй — іх актыўнасць.

А карысць такая. Трапіць "у кадр" лагатып, з'явіцца рэклама з пералікам партнёраў (апошняя старонка буклета таго ж Нясвіжскага балю была цалкам ёй запоўнена), а на самім мерапрыемстве — рэкламныя сценкі, дзе запрашаная прэса (каб зацікавіць медыя-супольнасць, варта не забыцца пазначыць, да прыкладу, што **падзея ладзіцца ўпершыню!**) з задавальненнем будзе браць інтэрв'ю ва ўдзельнікаў і гасцей свята.

...трапляе ў цэнтр увагі СМІ...

пом тваім", дзе аўтар з выверанай даткліваасцю перадаў усе этапы раўта ў сядзібе Загорскіх. Маецца **гатоўны сцэнары**, "падораны" класікам літаратуры! Застаецца адаптаваць яго з улікам наяўных магчымасцей і насыціць аніматарамі — работнікамі культуры, што ажывяць атмасферу кожнай залы, дзе сустракаецца гасцей.

Тут многія пачнуць дауно знаёма: для такіх ідэй **патрэбны грошы, а дзе іх узяць?** Але хто сказаў, што фінансаванне іміджавай акцыі апынецца цалкам на адзеле культуры? Ці не падтрымае арганізацыю выезду на конях мясцовае сельскагаспадарчае

...захапляе дзеля ад аніматараў.

Гучыць прыгожа, скажаце вы, але як **сбраць публіку** ў той самай сядзібе ці, скажам, музеі? Варыянтаў — безліч. Але звядзем іх да дзвюх асноўных катэгорый. Першая — **івэнт, падзея**. Той жа баль у стылі Караткевічавых раманаў і аповесцей, будзьце ўпэўнены, з'яра на Аршаншчыне ці Рагачоўшчыне, звязаных з лёсам класіка, прыхільнікаў пісьменніка з усёй краіны. Ётак жа зацікавіць тэматычны баль рыцараў! Не застанецца без увагі і варыяцыя на тэму ўдзелу грамадскасці ў аднаўленні аб'екта мінулага — зразумела, у гэтым антуражы. Галоўнае ў такім выпадку — каб забавляльная праграма не застаніла высакародную мэту.

...прыцягвае танцавальнай праграмай...

Другі цалкам рэальны ход — праз рэкламу наўпрост запытацца ў патэнцыйнага пакупніка білета: а калі вы апошні раз апраналі гарнітур з белай кашулі альбо самую лепшую сваю сукенку? Карацей, паказаць, чым ёсць сапраўды **культурны адпачынак**.

А як быць з **"зоркамі"**? Запрасідзе сваіх, беларускіх — сапраўды блізкіх нам. Яны, як ніякі "гастролёр" з высокім ганарарам, натуральна ўпішучца ў антураж шляхецкай дзеі. А вакол іх можна ж закруціць і кантрапункты ў бальнай праграме — перапынкі ў танцах. Да прыкладу, напачатку з'яўляецца "дылетант"-падарожнік Юрый Жыгамонт з аповедам пра ваколіцы сядзібы. Мастацкую калекцыю шляхетнага роду з вашых мясцін, мяркуем, не адмовіцца ахарактарызаваць Уладзімір Пракапацоў. А затым скарбы краю з задавальненнем прэзентаваў бы Алег Лукашэвіч...

Ды і выбар музыкі, апрача класікі ў выкананні мясцовага аркестра ў бальных нумарах, ад фолькавых да густоўных поп- і рок-кампазіцый не пакіне нікога аб'якавым. А як прагучаць мясцовыя калектывы і салісты з нязвыклым, да балю **адаптаваным рэпертуарам!**

Уласна кажучы, аддзел атрымае **магчымасць прапіярыцца** сярод сваіх патэнцыйных кліентаў у забавляльным сегменце. Таму калі вам патрэбна падзея, "прынада" для далейшай супрацы, дык стварайце яе, насычайце і адаптуйце, каб прыцягнуць увагу да сферы культуры з боку **патэнцыйных партнёраў**. Ваш крок да спонсара ў любым выпадку мае стаць першым!..

Сяргей ТРАФІЛАЎ
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Лідчына: праект займае працяг

Прысутным была прадстаўлена такая праграма, якая ўражала любога, самага патрабавальнага, наведвальніка. У фае бібліятэкі ўдзельнікаў мерапрыемства сустракалі касцюмаваныя героі — Ефрасіння Полацкая і Францыск Скарына. Ахвотныя маглі сфатаграфаватца на памяць. Асаблівай папулярнасцю карысталася "Лаўка для знаёмстваў", дзе наведвальнікі маглі ўласна знаёміцца, абменьвацца думкамі, даваць парады, ды і проста адпачываць.

У час мерапрыемства праходзілі такія акцыі, як "Падары кнігу дзіцячаму дому", "Другое жыццё кнігі". Каб прыцягнуць увагу лідчан да кнігі, у бібліятэцы арганізавалася промаакцыя "Час чытаць!". Бібліятэчныя спецыялісты,

ўтульным святле начніка. Цягам усяго свята праводзіліся інтэрактыўныя гульні і віктарыны "У крэсле з электроннай кніжкай", гульні з праграмы. Своеасаблівым бонусам у гэты дзень стала бясплатнае карыстанне Інтэрнэтам для кожнага пятага наведвальніка.

Свята скончылася, але... Разам са словамі падзякі нам выказвалі пажаданне зрабіць "Бібліяшоў" традыцыяй. Не сакрэт, што сёння такі час, калі заставацца ў традыцыйных рамках ужо нельга — трэба заўсёды шукаць нешта новае ды адметнае, каб быць цікавымі. Таму і ў далейшым мы будзем імкнуцца выкарыстоўваць увесь свой прафесіяналізм і крэатыў, інавацыйныя тэхналогіі ў сваёй дзейнасці,

Бібліяшоў 2012

Шматлікія мерапрыемствы, якія зладзілі сёлета бібліятэкары Лідскай РЦБС у рамках Года кнігі, прайшлі пад грыфам "Упершыню". А самым яркім і запамінальным стала правядзенне "Бібліяшоў-2012".

агрануць у футболкі і бейсболкі з сімволікай "Горад, які чытае", прапаноўвалі на вуліцах горада часопісы самай рознай тэматыкі ў падарунак.

Шмат прыхільнікаў знайшлося і ў фотаконкурсе "Заспеты за чытаннем". А для тых, хто жадаў далучыцца да духоўнасці, была арганізавана духоўна-асветніцкая гутарка са святаром.

"Куток вячэрняга чытання" запрасідзе ўдзельнікаў і гасцей пачытаць любіму кнігу, пагартыць часопіс пры

каб наша бібліятэка стала галоўнай крыніцай атрымання інфармацыі, цэнтрам захавання нацыянальнай культуры і адпавядала статусу сучаснага шматфункцыянальнага інфармацыйна-дасугавага комплексу.

Святлана КРЫВЕЦ,
загадчык аддзела маркетынгу
Лідскай цэнтральнай раённай
бібліятэкі імя Янкі Купалы
На здымках: пад час
"Бібліяшоў-2012".

Працяг тэмы рэгіянальнага брэндінгу — на стар. 13
у інтэрв'ю з прафесійным піяршчыкам Андрэем
Эзерыным, які дае парады рэгіянальным установам
культуры, з чаго пачаць "раскрытку" лакальнага брэнда.

Днямі, як мы пісалі ўжо, быў прадстаўлены першы ілюстраваны даведнік па тэрыторыі музея "Замкавы комплекс "Мір". Выданне выйшла ў свет да 20-годдзя з дня адкрыцця першай экспазіцыі. Але ж гэта, натуральна, не адзіны шлях пазіцыянавання вядомага гісторыка-культурнага аб'екта.

Зразумела, што такі агульнанацыянальны брэнд, як Мірскі замак, здольны паказаць Беларусь краінай з багатай гісторыяй ды глыбіннымі традыцыямі. Але ж каб умець "падаць" гэты брэнд, не абысціся без падтрымкі прафесіяналаў. Якія праблемы ды пытанні паўстаюць перад піяршчыкамі Мірскага замка з камунікацыйнага агенцтва, што працуе над пазіцыянаваннем музея ні больш ні менш, а ў цэлым свеце, карэспандэнт "К" распытаў у дырэктара арганізацыі Андрэя ЭЗЕРЫНА.

— Якім чынам ваша агенцтва збіраецца "раскручваць" Мірскі замак? Што за метады і падыходы плануеце выкарыстаць для гэтага?

— На мой погляд, Мірскі замак ужо дастаткова "раскручаны". Гэта стопрацэнтны брэнд, вядомы не толькі на Беларусі. Паглядзець на перліну гісторыка-культурнай спадчыны едзе ўсё больш турыстаў з усяго свету, нават з Усходняй Азіі, краін Лацінскай Амерыкі. Таму адна з нашых галоўных мэт — гэта свечасовае карэкцыя і прасоўванне іміджа Музейнага комплексу як значнага сучаснага аб'екта культуры, што прадастаўляе шырокі спектр паслуг: турыстычных, экскурсійных, адукацыйных, навуковых, выдавецкіх ды многіх іншых. А ўвогуле, задача нашага агенцтва — сумеснымі намаганнямі з калектывам музея (падкрэслю: менавіта сумеснымі!) пабудаваць устойлівую камунікацыю з мэтавымі аўдыторыямі. Для гэтага неабходна выкарыстоўваць самыя сучасныя інфармацыйныя каналы.

— Што канкрэтна маеце на ўвазе? Пазіцыянаванне музея з дапамогай Інтэрнэта?

— Так, несумненна. Цяпер мы мадэрнізуем сайт <http://www.mirzamak.by>, працуем над напавненнем старонак у сацыяльных сетках. Абраны найбольш папулярныя: для сумеснай працы са спецыялістамі і трэндсетарамі — <https://www.facebook.com/zamakmir> ды маладзёжны рэсурсы — <http://vk.com/zamakmir>. Гэта дазволіць музею быць "бачным" у Інтэрнэт-прасторы. А пра навіны Мірскага замка змогуць такім чынам даведацца людзі з розных краін свету. Але гаворка, у першую чаргу, ідзе пра нашых суседзяў: Расію, Украіну, Польшчу, краіны Балтыі.

— Але наўрад ці праца агенцтва абмяжуецца толькі гэтым. Напрыклад, вельмі няблага было б наладзіць таксама і камунікацыю са сродкамі масавай інфармацыі, прычым не толькі з Беларусі...

— Зразумела, для нас вельмі істотна стварыць дынамічную і стабільную інфармацыйную плынь. Гэтая праца ўжо распачалася: дасылаюцца прэс-рэлізы і паведамляюцца ўсе музейныя навіны, прычым мы бачым відэафрагменты плён: пра Мірскі замак з'яўляецца ўсё больш і больш публікацый.

Аяшчэ хочам распавесці пра тое, што сёння Замкавы комплекс — гэта яшчэ і сучасны навуковы калектыў. Да таго ж, мы абавязкова будзем ладзіць і іншыя мерапрыемствы, напрыклад, івенты, акцыі. Таксама я ўпэўнены, што для ажыццяўлення такіх праектаў варта прыцягнуць партнёраў з іншых сфер, у тым ліку і з боку бізнесу — рабіць так званыя крос-акцыі.

— Як, на ваш погляд, абараніць брэнд "Мірскі замак" ад таго, каб яго не выкарыстоўвалі іншыя фірмы ды арганізацыі?

— У любой беларускай кніжнай краме вы знойдзеце дзясяткі кніг, на вокладцы якіх фігуруе выява Мірскага замка. Шмат ёсць відэаролікаў, якімі пазіцыянуе сябе Беларусь, дзе мільгаюць малюнкі чырвоных цагляных сценаў з пяццю вежамі. На жаль, гэты

Андрэй Эзерына.

на паступовая, упартая праца. Іншага шляху не дадзена. Зараз мы бачым, што, скажам так, "гістарычны прадукт" запатрабаваны вялікай колькасцю людзей, у першую чаргу — моладдзю, існуе вялікая цікаваць да спадчыны, да падарожжаў па роднай краіне. Таму названая дзейнасць — вельмі перспектыўная.

— А якія, на ваш погляд, ёсць патэнцыйныя брэнды ў іншых рэгіёнах Беларусі?

— Сходу назаву першы, які ўгадаў: Гісторыка-культурны музей-запаведнік "Заслаўе". Гэта даволі папулярнае месца, хаця на сённяшні дзень там захавалася толькі фартыфікацыйная сістэма. Няма ўжо і самага заслаўскага замка, няма і дзвюх брам, якія там калісьці стаялі. І толькі як помнік былой славы застаўся былы Кальвінскі збор (цяпер — Спаса-Праабражэнская царква). Таму, на маю думку, сюды варта ўкласці грошы, каб давесці ўсё да ладу, выкарыстаць вялікі патэнцыял Заслаўя. Тым больш, там маецца выдатная камунікацыя: побач знаходзяцца сучасныя аўтамабільныя трасы, цяпер туды ходзіць "швейцарская" электрычка. Само Заслаўе захавала непаўторную атмасферу беларускага мястэчка. Я ўжо не кажу пра асобу Рагнеды, якая жыла больш за тысячу гадоў таму на зямлі тагачаснага Ізяслава. Таму на гэтай зямлі ёсць што ўзнімаць і развіваць.

— Наколькі магчыма сёння самастойна зрабіць брэндам рэгіянальны гісторыка-культурны аб'ект? Ці патрэбна, на ваш погляд, у гэтым аспекце дапамога спецыялістаў?

Як "манетызаваць" Мірскі замак і стварыць рэальны імідж-аб'ект?

"Раскрутка" раскручанага

працэс выкарыстання выявы будынка, у якім размешчаны музей, пакуль бескантрольны. Гэта вельмі сур'ёзнае і актуальнае пытанне, але яно больш палягае ў юрыдычнай прасторы. Абаронай правоў на брэнд, безумоўна, трэба займацца, і, наколькі я ведаю, для кіраўніцтва музея названае пытанне — сярод прыярытэтных.

І яшчэ. Манетызацыя брэнда — гэта тое, пра што варта ўвесць час думаць, нягледзячы на тое, што Мірскі замак — пасляховы камерцыйны праект. Як вядома, нядаўна была апублікавана інфармацыя, што замак у лістападзе заробіць першы мільён долараў. Гэта, зразумела, значная сума, але ж і выдаткі музейшчыкаў — таксама даволі вялікія. Напрыклад, толькі на электрычнасць штомесяц адлічваецца больш за 100 мільёнаў рублёў. Я ўжо не кажу пра тое, колькі каштуюць некаторыя экспанаты, — тут гаворка ідзе ўжо пра дзясяткі тысяч еўра! Карацей кажучы, музею патрэбны грошы, таму трэба шукаць самыя розныя кірункі, каб іх атрымаць. Але тут справа не толькі ў фінансах...

— Ці можна, на вашу думку, зрабіць брэндавымі іншыя гісторыка-культурныя аб'екты нашай краіны? Што для гэтага патрэбна?

У вас ёсць ідэя раскруткі рэгіянальнага брэнда? Падзяліцеся імі з рэдакцыяй! Мы абавязкова дамо каментарыі па іх ад вядучых брэнд-менеджараў краіны! **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-334-57-23, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpressby і www.twitter.com/kultura_by! Нам важная менавіта ваша думка!

— Памятаю, калісьці, напрыканцы 80-х гадоў мінулага стагоддзя, я прыехаў з сябрамі, можна сказаць, на мур Мірскага замка. Тады я і падумаць не мог пра тое, што буду займацца піярам гэтага комплексу, а сам замак паўстане з руін і стане адным з сімвалаў Беларусі! За гэты перыяд была праведзена значная праца, укладзены вялікія грошы, распрацавана інфраструктура — вось і эфект! Сапраўдны брэнд за некалькі гадоў не створыш — на гэта трэба шмат часу. Таму адказ на ваша пытанне можа быць толькі адзін: для таго, каб зрабіць брэндавымі іншыя гісторыка-культурныя аб'екты нашай краіны, патрэб-

— Думаю, што дапамога спецыялістаў патрэбна перш за ўсё на этапе стварэння камунікацыйнай канцэпцыі, уласна брэнда, вызначэння галоўных кірункаў для дзеяння. Праблема ў тым, што шмат тут пакуль рэбіцца інтуітыўна, асабліва — у рэгіёнах. А наш час — гэта час тэхналогій, якія, натуральна, трэба асвойваць. Лічу мэтазгодным зварот да спецыялістаў, але зноў адзначу, што гэта — сумесная праца. І толькі працуючы разам з PR-агенцтвамі можна, на мой погляд, атрымаць сур'ёзны эфект ад "раскруткі" аб'екта гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі...

Задаваў пытанні
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Кінафармат: тры плюс тры

3 20 па 22 лістапада сталічны кінатэатр "Цэнтральны" прымае Фестываль ізраільскага кіно. А на гэтым тыдні ў мінскай "Перамозе" праходзілі Дні карэйскага кіно.

Арганізатар ізраільскай праграмы — пасольства гэтай краіны ў Беларусі. На форуме будуць прадстаўлены шэсць карцін розных жанраў.

20 лістапада дэманструюцца фільмы "Нудл" і "Па табе не відаць". Гэта драматычныя апаведы пра жаночую самоту.

21 лістапада адбудуцца паказы стужак "Паўруская гісторыя" — пра культурны канфлікт у межах сям'і — і "Застылыя дні", што прысвечана тэме адаптацыі маладых людзей да сацыяльных рэалій.

22 лістапада — карціны "Рэстаўрацыя" — бытавая драма пра чалавечыя стасункі на фоне фінансавых праблем, і "Калумбійскае каханне", маладзёжная камедыя.

Усе фільмы ідуць на мове арыгінала з рускімі субцітрамі.

У рамках праграмы святкавання 20-годдзя ўстанавлення дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Карэя былі паказаны тры фільмы за тры дні. Гэта — "Той, хто задае тэмп" — апавед пра Лонданскую Алімпіяду, авантурная камедыя "Скандалісты" і камедыіны баявік "Афіцэр года", у якім два паліцыянты змагаюцца за права лічыцца лепшым у сваёй прафесіі.

Па словах дырэктара кінатэатра "Перамога" Святланы Саўчык, падобныя імпрэзы запатрабаваны мінскай аўдыторыяй і маюць у нашай сталіцы даўнюю традыцыю і стабільны поспех.

Да арганізацыі Дзён карэйскага кіно спрычынілася Пасольства Рэспублікі Карэя.

Чацвёрты. "Лічба" наступае

29 лістапада распачнецца і будзе доўжыцца да 18 снежня IV Мінскі міжнародны фестываль лічбавага мастацтва "Terra Nova".

Яго ўдзельнікі паспаборнічаюць у намінацыях "Лічбавае фота", "Камп'ютарная графіка", "Лічбавы жывапіс", "Відэаарт", "Музычны відэакліп", "Анімацыя", "Рэкламны ролік", "Кароткі метр".

Месца правядзення — Галерэяна-выставачны комплекс Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Галоўны куратар фестывалю — дырэктар комплексу Фёдар Ястраб.

Ён паведаміў нам, што "Terra Nova" ўяўляе з сябе агляд новых тэхнічных магчымасцей у мастацтве: "Лічбавыя тэхналогіі ў той або іншай форме сёння прысутнічаюць ва ўсіх галінах візуальнага мастацтва. Таму для нас наспела патрэба вызначыцца з крытэрыямі прафесіяналізму ў "лічбе".

Фёдар Ястраб спадзяецца, што ўдзельнікамі "Terra Nova" будуць не толькі маладыя людзі, схільныя да тэхнічных эксперыментаў, але і тыя, у каго моладзь можа павучыцца.

Лепшае з пленэрнага

Сёлета Магілёўскі абласны мастацкі музей імя Паўла Масленікава правёў чарговы, шаснаццаты па ліку, Міжнародны пленэр па жывапісе "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве".

Як звычайна, пленэр падзяляўся на два этапы. Першы праходзіў у Тульскай вобласці Расіі, другі — у нас на Магілёўшчыне. З кожнага пленэру папаўняюцца фонды Магілёўскага мастацкага музея.

Выстаўка, дзе прадстаўлены пленэрныя работы за перыяд з 1996-га па 2012 год, працуе зараз у Гомелі — у Карціннай галерэі Гаўрылы Вашчанкі. Экспануюцца 42 творы мастакоў з Беларусі, Украіны, Расіі, Літвы, Малдовы, Польшчы і Аўстрыі. Асабліва цікавыя магілёўскія пленэраў з'яўляецца тое, што мастакі з года ў год натхняюцца аднымі і тымі ж краявідамі, але работы атрымліваюцца розныя — па стылістыцы, па настроі, па філасофіі.

У магчымасці параўнаць наш погляд на сваё і чужы на наша — цікаваць гэтай экспазіцыі.

П.В.

Старадаўні палац у Паставах, які ў свой час належыў роду Тызенгаўзаў, неўзабаве мае стаць музеем. Ужо распрацавана канцэпцыя яго будучых экспазіцый, а ў самім будынку вядуцца актыўныя рэстаўрацыйныя работы. Па словах начальніка аддзела культуры Пастаўскага райвыканкама Аксаны Сакаловай, на аб'екце, які стане важнай часткай культурна-турыстычнай інфраструктуры раёна, праведзена вялікая праца. Па завяршэнні рамонтна-рэстаўрацыйных работ па добраапарэдкаванні скляпенняў аб'ект плануецца перадаць на баланс аддзела культуры, пасля чаго актывізуецца працэс набывання каштоўных прадметаў для экспазіцый у будучых музейных залах палаца Тызенгаўзаў.

Экспазіцыя з экспедыцыі

Але і цяпер калекцыя мясцовага краязнаўчага музея, які, да слова, мае не толькі свой сайт, але і прадстаўніцтва ў сацыяльных сетках, працягвае папаўняцца артэфектамі, што распавядаюць пра гісторыю роду Тызенгаўзаў у Паставах. Усё гэта адбываецца, у тым ліку, і дзякуючы міжнародным навукова-практычным экспедыцыям, у прыватнасці, ў рамках маштабнага праекта "Заахвочванне турызму па абодва бакі мяжы і Бе-

ларусі з мэтай павышэння даступнасці і прывабнасці культурна-гістарычнай спадчыны ў Ракішкім і Пастаўскім раёнах", які фінансуецца як з мясцовых бюджэтаў, так і са сродкаў Еўрапейскага саюза. У прыватнасці, агульны бюджэт праекта складае звыш 600 тысяч еўра. Дзякуючы гэтай істотнай падтрымцы і ў мэтах вывучэння культурна-гістарычнай спадчыны роду графоў Тызенгаўзаў у Літве і Беларусі, фіксавання аб'ектаў і месцаў, звязаных з дзейнасцю прадстаўнікоў гэтага роду, і, што немалаважна, збору прадметаў для будучай музейнай экспазіцыі сёлета адбыліся дзве этнаграфічныя экспедыцыі. Першая прайшла на тэрыторыі Літвы па маршруце Ракішкі — Салас — Таўенай — Каўнас — Вільнюс, другая закранула такія беларускія гарады і мястэчкі, як Паставы, Гродна, Жалудок, Мінск і Варапаева.

Па словах дырэктара Пастаўскага раённага краязнаўчага музея Раісы Курачанка, асноўнымі знаходкамі экспедыцыі сталі копіі малюнкаў Канстанціна Тызенгаўза, выкананыя ім у Паставах, якія будуць прадстаўлены ў экспазіцыі палаца, творы, што ў свой час знаходзіліся ў Паставах, у карціннай галерэі Канстанціна Тызенгаўза, а сёння належаць Музею Чурленіса ў Каўнасе. Мяркуюцца, гэтае ад-

крыццё ў будучым дасць магчымасць стварыць іх якасныя рэпрадукцыі і аднавіць у палацы карцінную галерэю.

Не менш важным стала выяўленне дакументаў Антонія і Канстанціна Тызенгаўзаў, альбома з малюнкамі Марыі Пшаздзецкай, дачкі Канстанціна. Нягледзячы на сціслы час экспедыцыі (усяго на кожную з паездкаў было па тры дні) адбылася фотафіксацыя архітэктурных адметнасцей, дрвору і інтэр'ераў будынкаў, што належалі роду Тызенгаўзаў, інвентароў з Гродна і Варшавы, копіі гербоўніка, якая пацвярджае графскі тытул роду Пшаздзецкіх.

фа Канстанціна Тызенгаўза". У адпаведнасці з планам мерапрыемстваў праекта Пастаўскім райвыканкамам арганізавана закупка экспанатаў, мэблі і абсталявання для афармлення памяшканняў палаца ў адпаведнасці з навуковай музейнай канцэпцыяй.

Што ж убачаць у будучым музеі яго прабавальныя наведвальнікі? Па словах Раісы Курачанка, ужо ў наступным годзе ў скляпеннях палаца, якія не маюць аналагаў у Еўропе, паўстане інтэрактыўная экспазіцыя. Акрамя таго, трохі пазней плануецца адкрыць у Музеі экспазіцыю, прысвечаную падзеям Першай сусветнай вайны, што змесціць шматлікія артэфекты, звязаныя з ёй, якія былі выяўлены ў раёне. У планах музейшчыкаў — і

С а м а й каштоўнай знаходкай лічацца кнігі з асабістай калекцыі Антонія Тызенгаўза. Яны былі знойдзены ў Жалудоцкім касцёле, дзе і пахаваны граф. Мяркуюцца, што па выніках этнаграфічных экспедыцый у наступным годзе пройдзе міжнародная навуковая канферэнцыя з удзелам як айчынных, так і замежных даследчыкаў.

Варта адзначыць і той факт, што сёлета экспертам па музейных пытаннях Ігарам Куржалавым была завершана праца па стварэнні дывайн-праекта "Экспазіцыі скляпенняў цэнтральнага і паўночнага крыла палаца Тызенгаўзаў і музейнай экспазіцыі навуковай таксідэрмічнай лабараторыі гра-

Атланты і сігнеты Скарыны

Сімвалічная іскра на ініцыяле

Згодна з "Еклезіястам", Сафія Прамудрасць Божая выйшла з вуснаў Бога. Рэнесансныя гуманісты атаясамлівалі Сафію з універсальнай абсалютнай Ісцінай. Алегорыю апошняй яны знайшлі ў міфе пра Дзіяну, паляўнічыя сабакі якой разадраці Актэона (Розум, які адважыўся аглядаць Ісціну). Такая сімвалічная культура мыслення дазваляе нам узбагаціць разуменне полісімвалічнага сігнета Скарыны.

На ініцыяле літары "амега" выява аголенай жанчыны (Ісціна) змешчана над выявай чэрапа, што з'яўляецца зэтэрычным сімвалам (Неба). Водгук апошняга захаванася ў сучаснай анатамічнай наменклатуры, згодна з якой верхні пазванок, што падтрымлівае "неба", называюць Атлантам. Рыса ніжняй паловы акружнасці, змешчаная ў верхняй частцы ініцыяла, сімвалізуе Мінулае. Менавіта на рысе Мінулага змешчана выява іскры, рысачка ад якой спадае на пупок жанчыны. Пра тое,

што гэта менавіта выява сімвалічнай іскры, сведчыць выява крэсіва, якое самастойна выкрасае іскры, у серыях маленькіх сімвалічных выяў капі пшаніцы (канчаткова мэта), пясочнага гадзінніка, калодзежа, шалюў і армілярнай сферы на тытульных лістах манускрыптаў трактатаў, пераважна — неаплатанічнага зместу.

Фічына, Мірандола ды іншыя гуманісты атаясамлівалі Ісціну з Любою. Менавіта ў якасці рэнесанснай алегорыі ўніверсальнай абсалютнай Ісціны трэба разглядаць аголеную выяву прыгажуні Сіманьты Вестуччы на карціне Бацічэлі "Нараджэнне Венеры", дэталі якой карэлююць з палажэннямі "Платонаўскай тэалогіі" стваральніка фларэнтынскай медыцыйскай палатнаўскай акадэміі Марсілія Фічына. Згодна з гэтым трактатам, універсальная Ісціна ва ўсе часы прыхоўвалася пад покрывам розных рэлігійных вучэнняў і паэтычнай міфалогіі. На апошняй ўказвае выява трацінак чароту, якія ў рэальнасці не могуць расці ў салёнай марской вадзе. Аднак менавіта з іх выраблялі старажытныя пісьмовыя ручкі і стрэлы. Апошняя ж з'яўляюцца старазапаветнай метафарай слоў Святога Пісання.

Мікалай ПАЛКОЎНІЧАНКА

Кніга, якую на пачатку лістапада, пад час святкавання 130-годдзя дня нараджэння Якуба Коласа, выдана выдавецтва "Беларуская навука", можна, без перабольшання, лічыць унікальнай.

Аб'ёмны фаліант, які мае больш за 1000 старонак і змяшчае 50 фотаздымкаў, — "Летапіс жыцця і творчасці Якуба Коласа". Аўтар — Міхась Мушынскі, доктар філалагічных навук, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, вядомы даследчык творчасці народнага паэта Беларусі.

У нашай краіне ён невыпадкова лічыцца не найбольш дасведчаным і аўтарытэтным коласазнаўцам. Першай кнігай Мушынскага, якая пабачыла свет яшчэ ў сярэдзіне 60-х гадоў, была манаграфія "Ад задумы да здзяйснення: творчая гісторыя "Новай зямлі" і "Сымона-музыкі". Вучоны прымаў актыўны ўдзел у падрыхтоўцы па-

гае выверанасці кожнага факта, назвы і падзеі.

Кніга нараджае адчуванне, што асобу Коласа, ягоную творчасць, яго акружэнне мы як след і не ведаем! Або нашы веды — схематычныя, а таму маральна састарэлыя. Праз перыядыку, дакументы, лісты, фрагменты з дзённікаў паўстае нечаканы і, па сутнасці, малавядомы нам Пясняр! Інтанцыя яго лістоў, мовы, роздуму, па сутнасці, — дакумент эпохі. І такі ракурс у выданні — найкаштоўны!

Прывяду два прыклады. Ідзе Вялікая Айчынная вайна. Восень 1942 года — адзін з самых напружаных перыядаў яе гісторыі. Тым не менш, у кастрычніку 1942-га Урад БССР прымае пастанову "Аб правядзенні

60-годдзя з дня нараджэння народнага паэта Беларускай ССР Якуба Коласа". За некалькі дзён да ўрачыстай даты Канстанцін Міхайлавіч піша Петрусо Бройку: "... Падрыхтоўка да майго 60-годдзя ідзе поўным ходам. Я,

Якуб Колас, якога мы не ведаем

пярэдняга, 14-томнага (1972 — 1978 гг.), Збору твораў Якуба Коласа. Распрацаваў канцэпцыю, у адпаведнасці з якой выдаецца 20-томны Збор твораў — апошняе, найбольш поўнае выданне. Ён — аўтар грунтоўных зборнікаў артыкулаў "Тэксталагія твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа" і "Мае Каласавіны".

Сама наяўнасць "Летапісы жыцця і творчасці" — прыкмета багатай літаратуры, а таксама спеласці літаратуразнаўчай і крытычнай думкі. Цікава, што ў Беларусі ёсць усяго чатыры такія выданні. Яны прысвечаны Якубу Коласу (аўтар — Міхась Мушынскі), Максіму Гарэцкаму (Тацяна Дасаева), Міхасю Лынькову (Міхась Кенька) і Аркадзіу Куляшову (Тэрэза Голуб).

Трыццаці гадоў таму, напярэдні 100-годдзя з дня нараджэння Пясняра, Мушынскі выпусціў салідную кнігу "Якуб Колас. Летапіс жыцця і творчасці". Але новая — не проста перавыданне. Як слушна заўважае даследчык, за час, што мінуў з той пары, беларускімі гісторыкамі літаратуры, архівістамі, работнікамі музеяў, бібліятэк, тэксталагамі выяўлена і часткова ўведзена ў навуковы ўжытак шмат каштоўных матэрыялаў, якія істотна ўзбагачаюць ранейшыя ўяўленні пра абсяг літаратурнай і грамадскай дзейнасці Коласа, пра машаб яго асобы. Таму ў выданні 2012-га новыя матэрыялы займаюць больш за палову аб'ёму.

"Летапіс..." як жанр — выданне, з аднаго боку, даведнае, што фіксуе творчую і грамадскую дзейнасць пісьменніка дзень за днём (праца над новымі творами, выхад кніг ды асобных публікацый, сустрэчы, вандровкі і г.д.). Па сутнасці, гэта — энцыклапедыя, якая выма-

браток, хачу, каб як мага хутчэй адбыць сваё святкаванне, бо я не дужа люблю свяціць вачамі перад людзьмі. Апроч таго, шмат усякай тузаніны, а я люблю больш сядзець дома..."

Пра рэаліі паўсудзеннага жыцця Канстанціна Міхайлавіча ў Ташкенце сведчыць наступная дэталі з ягонага ліста Ціхану Гарбунову, сакратару ЦК КП(б)Б. Колас задаволены, што той прыедзе з Масквы на юбілейныя ўрачыстасці. І дадае: "Можа, там дасталі б трохі паперы і з куска аб'ягога мыла?"

А вось некалькі штрыхоў з пасляваеннага жыцця Канстанціна Міхайлавіча ў Мінску. Беларускі перакладчык і пэат Юрка Гаўрук успамінаў: "...Летам 1946 года я прыязджаў на пабыўку ў Мінск... Ушчэнт разбураны горад мяне страшэнна ўразіў. Сухмень Пахла застарэлым гарам. На плошчах бульбяныя гароды, абстаўленыя спінкамі ад спаленых жалезных ложкаў. Кучы цэпты... Знаёмых у Мінску ў мяне было мала. І я набраўся смеласці патрывожыць Якуба Коласа. Колас прыняў мяне радасна і сардэчна. Няёмкасць як рукой зняло..."

Падрабязнасці, дэталі, акалічнасці, што паўстаюць у лістах Коласа, або ў лістах, адрасаваных яму, дапамагаюць уявіць, якім жа на самой справе было жыццё Паэта. І адначасова — народа, чыю гісторыю, характар і самасвядомасць ён так маштабна адлюстраван.

Спадар Мушынскі зрабіў такую агромністую працу, якую, па ідзі, павінны выконваць вялікія творчыя калектывы. Што ж зробіш, калі навука, як і многія іншыя сферы гуманітарнай дзейнасці, шмат у чым трымаецца на энтузіязме ды гарачай любові да сваёй справы...

Святлана ІВАНЧЫК

(Заканчэнне. Пачатак у № № 43 — 45.)

...Так, Чурлёніс правучыўся ў Казіміра Стаброўскага амаль тры гады, і, можна сказаць, менавіта ў яго ён атрымаў практычна ўсе тыя мастацка-філасофскія веды, якія праз некалькі гадоў зробіць яго "музычны жывапіс" вядомым на ўсю Еўропу. І тут ролю Стаброўскага як яго непасрэднага мастацкага ідэолага-сімваліста цяжка пераацаніць. Акрамя таго, менавіта ў час вучобы ў Варшаве Чурлёніс дзякуючы студэнтцы філфака Кракаўскага ўніверсітэта Соф'і Кімантайтэ (будучай жонцы) пачаў вучыць... літоўскую мову, якую да таго часу не ведаў.

Тым не менш, выкладанне ў школе Стаброўскага адрознівалася ад акадэмічных пастулатаў пецяярбургскай Акадэміі. Гіпсаў наогул не існавала, вучням прапаноўвалася займацца не дэталізацыяй адлюстравання, а перадачай настрою, характару, руху жывой прыроды. Кожны са студэнтаў працаваў не толькі ў графіцы ды жывапісе, але і ў скульптуры, кераміцы, вітражы, тэатральнай дэкарацыі, афармленні кніг ды часопісаў. Такім чынам, моладзь атрымлівала вельмі шырокую шматпрофільную адукацыю. Падкрэслію, што ў Школе навучалася дзве трэці беларусаў і літоўцаў. Стаброўскі на гэты конт меў сваю прынцыповую пазіцыю: пашыраць і паглыбляць зерне мастацтва на тэрыторыі Беларусі і Літвы, а не толькі ўласна Польшчы...

Вайсковыя могілкі "Павонзкі" ў Варшаве: месца, дзе пахаваны Казімір Стаброўскі.

сокага Адраджэння. Па іншай — гэта быў арыгінальны твор нейкага італьянскага майстра. Так ці інакш, пасля 1925 года, калі Яўгенія эмігрыравала ў Еўропу, фрэска Стаброўскага была знішчана. "Мадонна" ж пратрымалася да 1950-га, калі ваяўнічыя атэісты скінулі яе ў сажалку. Калі прыйшоў новы час, на пачатку 90-х скульптуру выцягнулі з вады, але адрэстаўраваць яе не ўдалося. І тады скульптар Лідзія Уранеўская зрабіла дакладную копію. Яе асвяцілі, і цяпер яна ўпрыгожвае Лузнаўскі парк...

28 верасня 1908 года Стаброўскі, вырашыўшы цалкам прысвяціць сябе творчасці і вандраўкам па Іспаніі, Швецыі, Канарам, кінуў Школу. Замест яго на пасаду дырэктара быў прызначаны вядомы жывапісец Станіслаў Ленц, які ў тым жа годзе стаў прафесарам і да самой смерці (у 1920-м) узначальваў установу. Сярод

"Жадаем быць не капіістамі і рукадзельнікамі, а сапраўднымі мастакамі..."

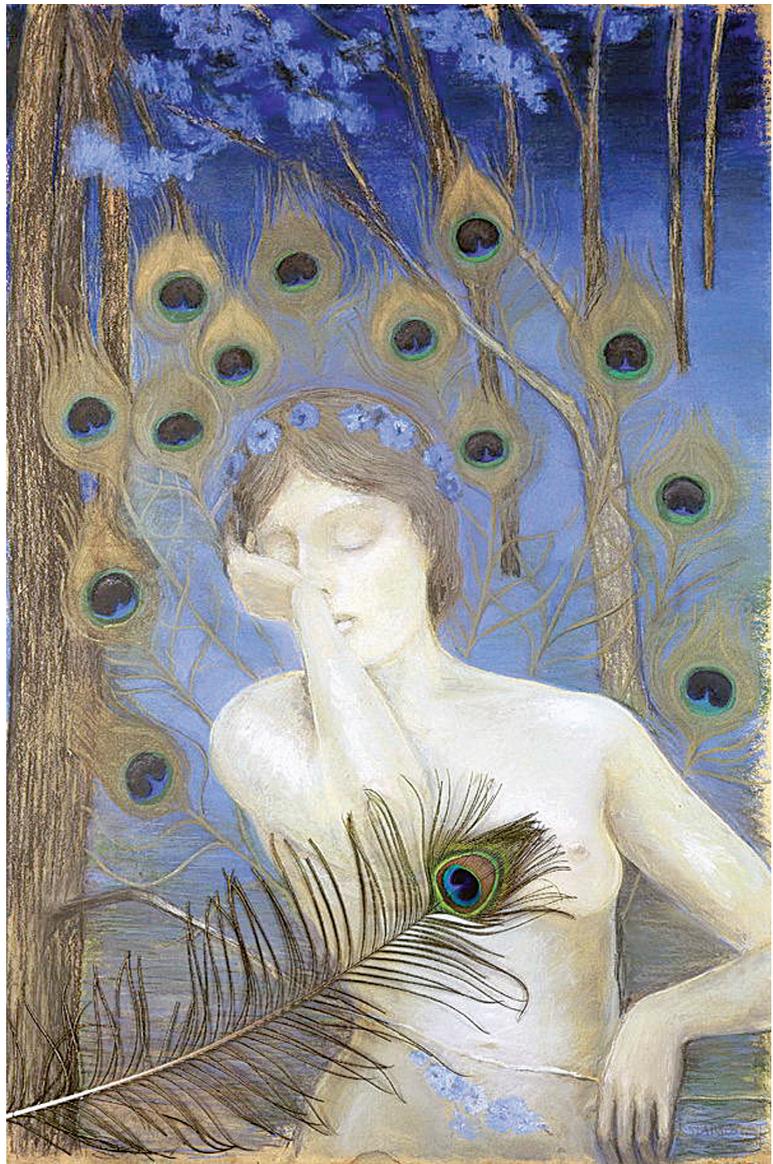
Жыццё і лёс Казіміра Стаброўскага, жывапісца з Круплян

Вельмі важным кірункам дзейнасці Школы была арганізацыя пленэраў. І тут галоўная заслуга належыла Стаброўскаму ды Рушчыцу. Вясной 1905 г. яны зладзілі пленэр у Аркадыі, што паблізу г. Ловіч, далей ад Варшавы. Мэта — натурныя накіды, пошук нацыянальных тыпажоў сцяган, якія спачатку ўспрымалі маладых мастакоў як "дзяцей д'ябла" і не жадалі пазіраваць. Тады Рушчыц накіраваўся да мясцовага ксяндза, пагутарыў з ім, і той правёў у касцёле адпаведную казань сярод вяскоўцаў. Такім чынам недавер апошніх да мастакоў знік.

Падобны пленэр прайшоў летам таго ж года і пад Люблінам. Потым — у мястэчку Істэбня, што ў Прыкарпаці (тагачасная Аўстра-Венгрыя). Вынікам пленэраў сталася выстаўка твораў вучняў Школы ў пецяярбургскай Акадэміі мастацтваў, дзе сваімі карцінамі асабліва вылучаўся Чурлёніс. І калі акрылены мастак вярнуўся ў Вільню, ён тут жа арганізаваў Першую Літоўскую мастацкую выстаўку і стаў удзельнічаць у рабоце Праўлення Літоўскай мастацкай суполкі. На пачатку 1907-га 32-гадовы Чурлёніс цёпла развітаўся са Стаброўскім, пакінуў Варшаву і перасяліўся ў Вільню, по-

тым пераехаў у Пецяярбург. Жыць і тварыць яму заставалася ўсяго чатыры гады...

Адміністрацыйная дзейнасць на пасадзе дырэктара Школы і адначасова выкладчыка зусім не перашкаджала Стаброўскаму займацца жывапісам. Так, у 1906 г. ён прыступае да грандыёзнага цыкла чыста сімвалічных палотнаў пад назвай "Шэсце буры", куды ўвайшлі адзінаццаць карцін, сярод якіх — асабліва прыкметныя "Над сумнай краінай", "Брама жыцця", "Цень крыжа", "Курганы", "Пярун", "Пераход у іншы свет" і "Сігнал часу". На жаль, усе яны зніклі ў гады Грамадзянскай вайны ў Крыме — засталіся толькі фатаграфіі. Але і па іх можна меркаваць пра пантэістычны характар успрымання стыхій прыроды аўтарам, аб яго прадчуванні будучых сусветных катаклізмаў. Кожная кампазіцыя — гэта пейзажны матыў, у прастору якога мастак арганічна ўводзіць сімвалічны знак, што факсіруе ў сабе пэўны настрой, стан прыроды і тым самым прыўносіць у яе моцны духоўны пачатак. Асабліва трапна атрымліваюцца ў Стаброўскага атмасферныя эфекты, адлюстраванне якіх займае большую час-

К.Стаброўскі. "Жанчына на фоне пёраў паўліны".

даваенных работ Стаброўскага — пейзажы, напісаныя на Брэстчыне, у раёне вёскі Непля — паміж Заходнім Бугам і ракой Лясная; карціны "Пярун. Старажытнаславянскі бог", "Каралева магільных крышталёў", "Цень", "Рапсодыя", "Брама жыцця", "Жанчыны ў садзе", знакаміды "Паўлін. Партрэт Соф'і Якімовіч", "Казка пра хвалі" ды іншыя. Большасць твораў — дэкаратыўныя кампазіцыі ў стылі мадэрн ці арт-нуво, якія зачароўваюць сваёй казачнай колеравай насычанасцю, таямнічымі рэмінісцэнцыямі з японскай, егіпецкай ды індыйскай культур. А вось пейзажы, напісаныя з прыроды, скажам, у Беларусі або ў Італіі, — больш імпрэсіяністычныя. Пераказваць іх словам, растлумачаць — няма сэнсу. У гэтай сувязі ўспамінаю, зноў жа, Чурлёніса. Адзінае, што магло яго, спакойнага, добразычлівага, вывесці з сябе — гэта зварот з просьбай "растлумачыць змест" карціны. Ён абурэўся: "Чаму яны не глядзяць твор? Чаму не напружваюць сваю душу? Бо кожны парознаму падыходзіць і інакш успрымае твор мастацтва!..."

Напярэдадні вайны, вясной 1914 года, палотны Стаброўскага экспануюцца ў маскоўскім Мастацкім салоне на Вялікай Дзмітраўцы. Згаданая вышэй алегарычная серыя "Шэсце буры" зрабіла велізарнае ўражанне на гледачоў ды крытыкаў. І тады акадэмікі І.Беклямішаў, І.Рэпін і В.Матэ вынеслі на разгляд Савета Акадэміі мастацтваў прапанову аб прысваенні Стаброўскаму звання акадэміка жывапісу. Але ў выніку штосьці не атрымалася...

Вайну мастак перажыў у Пецяярбургу, сярод старых сяброў. Там жа стварыў серыю работ пад назвай "Вайна". Потым вярнуўся ў Варшаву. Працягваў маляваць партрэты і пейзажы, а таксама вандраваць па свеце. У 1922-м нават заснаваў мастацкую суполку "Sursum Corda".

Пайшоў з жыцця Казімір Антонавіч 10 чэрвеня 1929-га ў горадзе Седльцы Мазавецкага ваяводства, што за 90 кіламетраў ад польскай сталіцы. Пахавалі яго на вайсковых могілках "Павонзкі" ў Варшаве. На магіле паставілі помнік з выявай каталіцкага крыжа. Непадалёк знайшоў свой апошні прытулак яго сябра Ксавэрыя Дунікоўскі, а таксама такія значныя асобы, як Юліян Тувім, Станіслаў Ежы Лец, Ежы Кавалеравіч, Тадуш Ламніцкі, Анджей Мунк, Ігар Неверлі. Вось тут і знайшоў спачын наш зямляк, выдатны мастак і педагог Казімір Антонавіч Стаброўскі...

Барыс КРЭПАК

тку палатна. Напрыклад, у карціне "Сігнал часу" ў абрысах хмар, ярка асвечаных святлом, угадваюцца сілуэты коннікаў, што апавядаюць пра прыход Суднага дня.

Трэба падкрэсліць, Казімір Антонавіч быў вельмі прыкметнай асобай у асяродку гарадскога творчага істэблішмента. У яго доме збіралася ўся культурная эліта Варшавы. Прыгажуня-жонка Юлія, адораны скульптар і таленавітая гаспадыня, уласнаручна гатавала вельмі смачнае сунічнае пячэнне да чаю. Такім чынам, і сама пані Стаброўская, і яе частаванне, і ўменне весці інтэлектуальныя гутаркі на ўсе тэмы з'яўляліся моцнай прыцягальнай сілай для тых, хто пераступаў парог гасцёўні Стаброўскіх, дзе можна было выказацца, пастрачацца, абмеркаваць актуальныя праблемы жыцця ды мастацтва.

А калі трэба было па-сапраўднаму адпачыць, Казімір Антонавіч з жонкай выпраўляўся ў краіны Заходняй Еўропы або да сяброўкі Яўгеніі Кербедз ў Лузнаўскі маёнтак, што за 25 кіламетраў ад латышкага горада Рэзекнэ. Яўгенія была дачкай генерала Станіслава Кербедз, знакамітага інжынера па будаўніцтве чыгуначных мастоў, і пасля яго смерці атрымала ў спадчыну вялікі маёнтак з шыкоўным паркам, які зрабіла своеасаблівым домам творчасці — месцам летняга адпачынку для пачаткоўцаў і ўжо вядомых мастакоў. Казімір Стаброўскі ў майстэрні Яўгеніі Станіславаўны размаляваў сцяну цудоўнай фрэскай з адлюстраваннем танцуючай аголенай дзяўчыны, кветак і фруктаў. А Юлія Стаброўская, па адной з версій, зрабіла статую Мадонны ў духу Вы-

К.Стаброўскі. "Лангусты".

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:
■ "Гармонія стагоддзяў" (Г.Скрыпнічэнка).
■ "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі".
■ "Пейзаж Латвіі — знак нацыянальнай ідэнтычнасці. Вільгельм Пурвіціс. "Вясна".
■ "Вайна 1812 года вачыма відавочцаў. Графіка Х.В. Фон Фабера дзю Фора".
■ "Марк Шагал: жыццё і любоў".
■ Партрэт Войцеха Пулюскага пэндзя Валенція Ваньковіча.
■ **Слуцкія паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
■ "Ані. Бласпавены вобраз армянскай сталіцы".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". ■ "Цярноўнік крэсаў". ■ "Аўтапартрэт" Валенція Ваньковіча.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінск раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ "Беларуская поцілка".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■ "Вясельныя традыцыі Усходу. Японія. Індыя. Карэя".

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Водбліскі ваеннай славы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.". ■ "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".

Выстаўкі:
■ "Паспяваенны Мінск у карцінах А.Навіцава".

■ "З любоўю да Лацінскай Амерыкі".

■ "150 гадоў беларускай чыгунцы" Дом-музей і З'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Выстаўка майстроў ласкутнага шыцця "Ласкутны блюз".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён.

Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя. **Выстаўкі:**

■ "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).
■ "Карты і гравюры ВКЛ XVI — XVIII стст." (І.Сурмачэўскі).
■ "Баль Залатога веку. Мір" (гістарычны касцюм).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа. ■ "Шляхам Янкі Купалы да Якуба Коласа" (у філіяле "Мікалаеўшчына", у Мемарыяльнай сядзібе "Смольня").

■ Выстаўка да 130-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа "Якуб Колас — народны паэт Беларусі".

■ "Таямніцы Дома Песняра".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Экспазіцыя "Янкі Купалы. Жыццё і творчасць".

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа. ■ "Шляхам Янкі Купалы да Якуба Коласа" (у філіяле "Мікалаеўшчына", у Мемарыяльнай сядзібе "Смольня").

■ Выстаўка да 130-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа "Якуб Колас — народны паэт Беларусі".

■ "Таямніцы Дома Песняра".

■ "Янкі Купалы. Жыццё і творчасць".

■ "Таямніцы Дома Песняра".

■ "Янкі Купалы. Жыццё і творчасць".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7. Тэл./факс: 327 60 81. На Малой сцэне Канцэртнай залы "Мінск"

■ 19 — "Старомодная камедыя" А.Арбузава.

■ Экспазіцыя "Шляхі" з 3D-праглядам.

■ "Неўміручая Паўлінка".

■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.

■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ "Апякунікі паэтычных нябёс".

■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".

■ "Паэт з Нарачанскага краю".

■ "Ходзіць Сон ля вакон...".

■ "А.П. Чэхаў. Лінія жыцця" з фонду Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея-запаведніка А.П. Чэхава "Меліхава" (Расія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

■ Пастаянная экспазіцыя. **Выстаўкі:**

■ "1812 г. Вайна і мір".

■ Акцыя "Тыдзень у музеі".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца **Выстаўкі:**

■ "Старадаўнія гарады Беларусі ў кнігах і артэ-фактах".

■ "З кутка жаданню" (прысвечана творчасці Янкі Купалы).

■ Выстаўка "Кніжная літаграфія Алены Лось".

■ "Я родам з Рагачова" (выстаўка твораў Анатоля Каплана).

■ "Петрыкаўскі роспіс" (дэкаратыўна-прыкладное мастацтва).

■ "Паміж белым і чорным" (выстаўка Ю.Іванова,

фотакарэспандэнта газеты "Культура").

■ "Палітра майстроў".

Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".

■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

■ "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".

Вежа палаца **Экспазіцыя:**

■ "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:
■ "Свет класікі".

■ "Класікі беларускага жывапісу XX ст.". ■ Выстаўка С.Аганова "Казкі і быль".

Паўночнае крыло палаца

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32. Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX ст.

■ Прагулкі па старым Гомелі.

■ Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.

Выстаўкі:
■ Фотаапараты і фотатэхніка XX ст. (каля 100 адзінак).

Аб'ява*

ОАО "Гомель-Белпромкультура"

спеціалізаванае прадпрыемства па комплектацыі аб'ектаў культуры

предлагает любое звуковое и световое оборудование производства предприятий Республики Беларусь

Форма оплаты любая. Доставка и монтаж.

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б" 0232 408-172, 408-182; +375 29 681 15 30

www.GBPK.by

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ 17 — "Рускія сезоны XX ст.". ■ "Клепатра — Іда Рубінштэйн". ■ "Шапэніяна".

■ 17 — "Раманс на ўсе часы" (Музычныя вечары ў Вялікім).

■ 18 — "Кармэн-сьюта" Ж.Бізэ, Р. Шчадрын.

■ 20 — "Севільскі цырульнік" (опера) Дж.Расіні.

■ 23 — "Князь Ігар" (опера) А.Барадзіна.

■ 24 — "Сільфіда" (балет) Х.Левенсхольда.

■ 24 — "Любоў зямлі, у ёй ёсць душа" (канцэрт Наталлі Акінінай).

Выстаўкі:

■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

■ Выстаўка жывапісу В.Самко "Вандроўка ў тысячу вёрст пачынаецца з першага кроку".

■ Куток жывых экзатычных рэптылій. **Зімовы сад** Свет субтрапічных раслін і жывёл.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32. Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX ст.

■ Прагулкі па старым Гомелі.

■ Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.

Выстаўкі:
■ Фотаапараты і фотатэхніка XX ст. (каля 100 адзінак).

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16. Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:
■ "Рэлігія і культура ў Беларусі".

■ "Эпоха. Час. Будынак". **Выстаўкі:**

■ "Пад крыламі анёлаў" (жывапіс, габелены, выцінанкі гродзенскіх і мінскіх аўтараў).

■ "Мой райскі сад" (вырабы з бісеру Н.Пальчынскай).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ Выстаўка "Хайлендэры ў Афганістане: тады і цяпер".

■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.

■ "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянная экспазіцыя "Прырода Лідчыны".

Выстаўкі:
■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".

■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.". ■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".

■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".

■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".

■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.

■ Персанальная выстаўка Анатоля Кузняцова "Шлях".

■ Рэспубліканская мастацкая выстаўка "Фэст кнігі".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1. Тэл.: 327 26 12.

■ Выстаўка чэшскага фотамастака Ё.Караса.

■ Мастацкі праект "Тэхна-арт. Альтэрнатыўная энергія" (камп'ютарная графіка, лічбавы мантаж, флэш-анімацыя).

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНИЦКАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя: Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Задачы аддзела фоталістаграфіі — Юрый ІВАНОЎ Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23
Тэлефон/факс: (017) 334 57 41
Рэкламны адрас: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2012. Індэкс 63875, 638752
Наклад 7514
16.11.2012 у 12.00
Замова 5179

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар — ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара па маркетынгу — СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50 (прыёмная).

Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

917719944780071 12046